

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ:	Η ΣΤΡΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑ'Υ'ΜΩΝ
Μ. ΒΑΛΣΑ:	ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
Κ. ΖΕΓΓΕΛΗ:	ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΑΛΧΗΜΙΣΤΑΙ ΚΑΙ ΑΜΧΗΜΙΣΤΡΙΑΙ
ΔΙΟΝ. ΣΟΛΟΜΟΣ:	ΜΕΤΑΦΡ. ΝΙΚΟΥ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΥ
ΡΑΜΠΠΤΡΑΝΘ ΤΑΤΟΡ:	„ Α. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΣΗ
ΟΜΗΡΟΥ ΜΠΕΚΕ:	ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΠΛΑΙΟ
Γ. Κ. ΚΑΚΡΙΔΗ:	ΠΡΩ'ΙΝΟ ΕΥΠΝΗΜΑ
FRANK CHOISY:	Ο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ Ο Ε'Υ'ΝΑΡ ΚΑΙ Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΒΕΤΙΑ
Μ. Μ.	ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΧΗΜΕΙΩΜΑΤΑ
**	ΕΚΔΟΣΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΕΤΟΣ Δ' ΑΡΙΘ. 37-38
ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΛΓΑΡΗ 4
ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΧ. 5

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ 'ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,

'Ετησία Δραχ. 50.—
'Εξάμηνος > 25.—
'Ετησία ἑξωτερικοῦ δολλάρια 2
'Εκδοση πολυτελείας τὸ διπλό.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
ΑΡΙΣΤ. Ν. ΜΑΥΡΙΔΗΣ

Συνεργασία κι' ὅτι ἄλλο σχετικὸ μετ' τὴ
σύνταξιν στέλνεται στὴ διεύθυνση
Μαριέττα Μινώτου, Ζάκυνθος.
'Εμβάσματα κι' ὅτι ἄλλο σχετικὸ μετ'
τὴν οἰκονομικὴ διαχείριση στέλ-
νεται στὴ διεύθυνση: 'Αριστ. Ν.
Μαυρίδην, Βουλγαρη 4, Ἀθήναι.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΜΑΡΚΟΡΑ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ

Συνεργάζονται οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἑλλήνων λογο-
τεχνῶν καὶ οἱ ξένοι ἑλληνισταί. Ἄνδρ. Ἀνδρε-
άδης, Τέλλος Ἀγρας, Μ. Ἄνινος, Βάλας, Βου-
τυερίδης, Θεοδ. Βελλιανίτης, Ρήγας Γκόλφης,
'Ιωάν. Γρυπάρης, Στέφ. Δάφνης, Εἰρ. Δεντρινού,
Δ. Ζακυνθινός, Διὰ. Καλογερόπουλος, Θ. Καστα-
νάκης, Γ. Λαμπέτης, Phileas Lebesque, Μιλτ. Μα-
λακάσης, Σ. Μενάρδος, Μαρ. Μινώτου, Μυρτιώ-
τισσα, Π. Νιρβάνας, Γρηγ. Ξενοπούλος, Κωστής
Παλαμάς, Ν. Πετμεζάς, Λαύρας, Μαρῖνος Σγου-
ρος, Σ. Σκύπης. Γερ. Σπαταλάς. Ψυχάρης, Hesse-
ling. Βίκτωρ Δούσμανης, Γ. Χατζηδάκης, Car. Bri-
ghenti, Χρ. Εὐαγγελᾶτος.

Ἡ ζωὴ τοῦ ποιητῆ, ἡ ἐποχὴ του, τὸ ἔργο του,
ἡ Ἐπαναστατικὴ Σχολή, ἀναλύεται ἀπὸ τοὺς
ἀνώτερους καὶ εἰδικώτερους λογοτέχνες.

Στὶς 120 πολυτελεῖς σελίδες τοῦ περιέχει
ἀνέκδοτα ποιήματά του, καθὼς καὶ ἀριστουργη-
ματικὲς μελανογραφίαι τῆς Κερκύρας ἀπὸ τὸν
Sargint.

Τιμᾶται δρχ. 20.

Οἱ Συνδρομηταὶ τῆς Ἰονίου Ἀνθολο-
γίας θὰ τὸ λάβουν μετ' ἐκπτώσιν 50 ο)ο ἐκτὸς
τῶν ταχυδρομικῶν.

Ζητεῖστε τὸ στὰ γραφεῖα μας.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΖΗΛΕΙΑΣ

Η ΣΤΡΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑ'Υ'ΜΩΝ

— Ω ζωή, μέσ' στὸν χειμῶνα
τὴ κατάσπρη τὴν κορώνα,
ἀπὸ ποῦ νὰ πέρασες
κι' ἔτσι ξάφνου γέρασες;

Μήπως ἀπὸ τοῦ πολέμου
τὴν ματωβαμένη στρατά,
ποῦ τρώει δόξες, πλούτη νηᾶτα;
— Δὲν πολέμησα ποτὲ μου!

— Μὴ στοῦ πέλαου τὰ ταξίδια
ἀνεμόδατος στὴ μπόρα,
μέτ' τὴ γέννα τῆς τὰ φρέδια;
— Δὲν ταξίδευσα ὡς τὰ τώρα.

— Μήπως σὲ παλῶν Μουσείων
τὸν ἀραχνιασμένο τάφο,
μπρὸς στὴ σκέψη τῶν βιβλίων;
— Δὲν διαβάζω κι' οὔτε γράφω

— Μὴ στ' ἀπόμακρα ἄγριον τόπον,
ποῦ δὲν λυώνουνε τὰ χιόνια;
— Ζῶ σὲ χώρα ὀνείρων, ὅπου
κελαῖδοῦν τὰ χελιδόνια.

— Μὴ μπροστὰ στὸ βιὸ ὀλημέρα,
σὲ χονσάφια μετρομένα,
μέτ' τοῦ κλέφτη τὴ φοβέρα;
— Εἴμ' ὀλοφτωχὸς, ὠϊμένα!

— Μὴ στοῦ κάμπου τὸ ἡλιοπύρι;
μὴ στῶν σκλάβων τὴν ἐρμιά;
— Ἡ καρδιά μου πόθους σπείρει,
καὶ λουλούδι ἢ Ἐλευτεριά.

— Τάχα μήπως στοῦ θανάτου
τ' ἀξεδιάλυτο στρατί;
— Ζῇ ἡ μαννούλα μου ἐδῶ κατὸν
κι' ἀγάπη μας δετῇ.

Τότες, ζωὴ μετ' τὸν χειμῶνα
τὴν κατάσπρη τὴν Κορώνα,
ἀπὸ ποῦ νὰ πέρασες
κι' ἔτσι ξάφνου γέρασες;

— Ἀχ! ἐκόνενα στὴ βίγλα
τῆς Ἀγάπης, πῶχει χίλια
βότανα καὶ κάποια στρίγγλα
μαῖισσα ἀφέντρα τῆς: Τὴ Ζήλεια...

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ Καδ. Χατζη

ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.85

ΑΡΙΘ. 36816

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΑΜΠΕΛΙΟΣ

(1787-1836)

Α) Η ΖΩΗ ΤΟΥ

Ὁ Ἰωάννης Ζαμπέλιος γεννήθηκε στὴ Λευκάδα. Καταγόταν ἀπὸ τὶς πιδὲ παλιὰς οἰκογένειες τοῦ νησιοῦ. Τὶς πρώτες του σπουδὲς πῆρε μὲ γερὰς βάσεις. Ἔως οὗτου δεκάξη χρόνων, ἄφησε τὴν πατρίδα του⁽¹⁾ καὶ πῆγε στὴν Ἰταλία, ὅπου ἐξὸν ἀπὸ τὶς κλασσικὲς μελέτες σπούδασε φιλολογία, φιλοσοφία καὶ νομικά. Ἐμεινε στὶς κυριώτερες πανεπιστημιακὲς πόλεις τῆς Ἰταλίας καὶ σχετίστηκε μὲ τοὺς πιδὲ διάσημους σοφοὺς τῆς ἐποχῆς του. Στὴν Παβία ἔκαμε τὴ γνωριμία τοῦ περίφημου ἑλληνιστῆ Τσεζαρότι. Στὴν Πίζα συζητοῦσε νομικά μὲ τὸν Καρμινιάνι. Ὁ Φραγκίσκος Σεκκέτι τοῦ πρόσφερε τὴν ἔδρα τῆς φιλοσοφίας στὴ Λούκα, γιὰ νὰ τὸν κάμει νὰ μείνει στὴν Ἰταλία. Ἡ πολυμάθεια τοῦ νέου ἦταν φαινόμενο. Στὸ Μιλᾶνο οἱ σχέσεις του μὲ τὸν τραγικὸ καὶ τέλειο στυλίστα Βιτσέντζο Μόντι τοῦ ἀνοίγουν τοὺς πρώτους ὁρίζοντες τῆς τέχνης. Μία μακρὰ καὶ στενὴ φιλία τὸν συνδέει κατόπι μὲ τὸν περίφημο συμπατριώτη του, τὸν ποιητὴ Φώσκολο τὸν συγγραφέα τῶν *Τάφων*. Ἀλλὰ κείνο ποῦ ἐξάσκησεν ὀριστικὴ ἐπιρροὴ στὴν ἐκλογὴ τοῦ φιλολογικοῦ του σταδίου, ἦταν ἡ συναναστροφὴ του μὲ τὸν Ἀλφιέρι, τὸ μεγαλύτερο Ἰταλὸ τραγικὸ ποιητὴ. Ὑστερ, ἀπὸ μιὰ παράστασι τοῦ

(1) Ὁ Δημήτριος Ἀθανασίου, συγγραφεὺς τῆς βιογραφίας τοῦ προηγουμένου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἔργων τοῦ ποιητῆ (τομ. 2, Ζάκυνθος, 1860) ἀπὸ τὸ Ραφτάνη διηγείται ὡς ἑξῆς τὴ συγκινητικὴ σκηνὴ τῆς ἀναχώρησης τοῦ νεαροῦ Ζαμπέλιου ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπίτι. «Ὁ γέρον Ζαμπέλιος, στερηθεὶς ἄλλων πρεσβυτέρων παίδων, ἠσθάνετο ἀκαταμάχητον τὸ πατρικὸν φίλτρον πρὸς τὸν ὑστερότοκον Ἰωάννην, μὴ στέργων νὰ ἀποσπασθῇ τοῦ πεφιλημένου παιδὸς του, ὥσανεὶ προαισθανόμενος ὅτι δὲν ἔμελλε νὰ ἐπιζήσῃ, ὅπως ἴδῃ αὐτὸν ἐπιστρέφοντα. Ἀλλὰ ἐπὶ τέλους ἐνδιδοὺς εἰς τὰς ἐνθέρμους τοῦ παιδαγωγοῦ προτροπὰς, καλέσας μίαν τῶν ἡμερῶν, παρόντων ὅλων τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, τὸν πατέρα καὶ περιπτυσσάμενος καὶ ἐπιθεὶς τῷ μετώπῳ τὸν πατρικὸν ἀσπασμόν, ὅστις ἔμελλε νὰ εἶναι ὁ τελευταῖος, διότι μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτησεν ὁ πρεσβύτης, ἔδωκεν αὐτῷ μετὰ τῆς εὐλογίας καὶ τὴν τελευταίαν πατρικὴν παραίνεσιν, τῆς, ἔδωκεν αὐτῷ μετὰ τῆς εὐλογίας καὶ τὴν τελευταίαν πατρικὴν παραίνεσιν, συγκεφαλαιωμένην εἰς τὰς λέξεις: ἀγαπάωτον πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ πάτριον, ὡς σύμβολον δὲ ἀναμνήσεως τῆς παραινήσεως ταύτης. ὁ πατὴρ εἰς τὸν δάκτυλον τοῦ υἱοῦ τὸ ἑαυτοῦ δακτυλίδιον.» περιέθηκεν ὁ πατὴρ εἰς τὸν δάκτυλον τοῦ υἱοῦ τὸ ἑαυτοῦ δακτυλίδιον.» (σελ. ε'—στ' Α'. τόμος) Καὶ πράγματι ἡ θέα τοῦ δακτυλιδίου αὐτοῦ ἐσπρώξε ἀργότερα τὸ Ζαμπέλιο ν' ἀποκρούσῃ τὶς πλούσιες προσφορὰς ἐνὸς ἰταλοῦ πατρικίου, παλιοῦ φίλου τῆς οἰκογενείας του, ποῦ ἠθέλε νὰ τὸν πρόσελκύσῃ στὸν καθολικισμό. (ἴδιο ἔργο σελ. ιε'.—λδ'.)

«Τιμολέοντος» ὁ Ζαμπέλιος ἐνθουσιάστηκε καὶ θέλησε μὲ κάθε τρόπο νὰ γνωρίσῃ τὸν περίφημο συγγραφέα, στὴ Φλωρεντία.

Εἶχε τὸ θάρρος νὰ παρουσιαστῇ στὸ γέρο ποιητὴ, ποῦχε ἀποτραβηχθεὶ ἀπὸ τὴν κοινωνία, ἀπελπισμένος ἀπὸ τὴν ἐπιπολαιότητά της. Ἡ ὑποδοχὴ ἦταν ἀρκετὰ ἐγκάρδια⁽¹⁾ ἀλλ' ὁ Ζαμπέλιος δὲν πρόφτασε νὰ ἐπωφεληθῇ. Ὑστερ ἀπὸ λίγο ὁ Ἀλφιέρι πέθανε (1803). Ὁ Ζαμπέλιος ὅμως εἶχε βρεῖ τὴν κλίση του καὶ χωρὶς νὰ παρατήσῃ τὰ νομικά, ἐνθαρρυνόμενος ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες λόγιους, ὅπως τὸ Μουστοξύδη, Καίρη, Κωλέτη, Σικελιανό, κατέγινε στὴ δραματουργικὴ. Πῆρε τὸν τίτλο ἀπὸ τὸ πρώτο ἔργο ποῦ ἄκουσε, τὸν *Τιμολέοντα*, κ' ἔγραψε τὴν πρώτην του τραγωδίαν *Τιμολέων*, ποῦ ἀφιέρωσε στὰ 1818 στὸν Κοραῆ.⁽²⁾ Εἶχε γνωρίσει τὸ διαπρεπὲ φιλόλογο τὴ χρονιά ποῦ εἶχε μείνει στὸ Παρίσι. Τότε υπέβαλε στὴν κρίση του τὸ πρώτο τραγικὸ δοκίμιο, θεατρικὸ ἔργο πραγματικὰ ἀξιοπρόσεχτο καὶ ἀξιοσημείωτο. Ὁ Κοραῆς μὲ τὴ σοφὴ του κρίση προβλέπει στὸ Ζαμπέλιο μιὰ μέλλουσα δόξα τῆς πατρίδας του καὶ τοῦ συσταίει ζωηρὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ.

Ὑστερ ἀπὸ ἐφτάχρονη ἀπουσία γυρίζει στὸ νησί του στὰ 1810. Οἱ δικηγορικὲς του γνώσεις τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ ἐξασκῇ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικαστῆ στὴν Ἀγγλικὴ κατοχὴ, καὶ κατόπιν τοῦ εἰσαγγελέα. Στὰ 1817 γίνεται μέλος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας καὶ δείχνει ἀσύγκριτο ζῆλο (διατηρώντας συγχρόνως τὰ λεπτὰ του καθήκοντα τοῦ δικαστῆ στὴν ἀγγλικὴ διοίκησι) γιὰ τὴν ἱερὴ ἰδέα τῆς ἀνεξαρτησίας. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν βοήθησε μ' ὅλες του τὶς δυνάμεις του τοὺς συμπατριώτες του, ἐκθέτοντας ὁ ἴδιος τὸ ἀτομὸ του, μὲ κίνδυνο νὰ τὰ χαλάσῃ ἀνεπανόρθωτα μὲ τὶς ἀγγλικὲς ἀρχές, ποῦ ἐβλεπαν μὲ κακόβουλο μάτι τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, ποῦ θαρροῦσε Ρούσσικη ραδιουργία. Κατόρθωσε ὁ Ζαμπέλιος νὰ κρατήσῃ, μὲλα ταῦτα, τὸ κύρος του καὶ τὴν ἐπιβολή του βοηθώντας συγχρόνως πολὺ τὸ ἔργο τῆς ἐπαναστάσεως. Προσφέρθηκε μάλιστα νὰ καταταχθῇ ἐθελοντῆς στὸν Μπότσαρη, ἀλλὰ ὁ ἥρωας διάκρινε γρήγορα πὺς ὁ ποιητὴς ἦταν καλύτερος διπλωμάτης παρὰ στρατιώτης, κ' ἀποποιήθηκε τὶς ὑπηρεσίες του. Πολλὰς φορὲς κατόπιν παρ' ὅλη τὴ φοβερὴν ἐπιτήρησιν τῶν Ἀγγλων, ὁ Ζαμπέλιος, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀνώτερους κρατικoὺς ὑπαλλήλους, δὲ δίστασε νὰ περάσῃ τὴ θάλασσα ὡς στὴν Αἰτωλοακαρνανίαν μπρούμυτα στὸ ἀμπάρι μιᾶς βάρκας γιὰ νὰ συζητήσῃ προσωπικῶς μὲ τοὺς τοπικοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

(1) Ἀνεγίνωσκε τὴν ὥραν ἐκείνην τὸν Ἀριστοφάνην, τὸν ὁποῖον δεῖξας τῷ Ζαμπέλῳ καὶ ἀναγνούς αὐτὸς κατὰ τὴν προφορὰν τοῦ Ἑράσμου, παρακάλεος καὶ ἐκείνον ν' ἀναγνώσῃ κατὰ τὸν ἰδιόδικον τὸς Ἕλλησι τρόπον. Ἀλλὰ δὲ ἤκουσε τὸ εἶηχον τῆς νεοελληνικῆς προφορᾶς, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἱλαρύνθη τὰ χεῖλη ἐμειδίωσαν, καὶ λύσας τὴν σοβαρότητα τοῦ προσώπου, ἠσπάσατο τὸν νέον Ἕλληνα καὶ ἱλαρῶς προσηνέχθη κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς συνδιαλέξεως. (σελ. με βιογρ.)

(2) Ἀπὸ τὴν ἀναγγελίαν τοῦ ἔργου τούτου στὸ *Δόγμα Ἑρμῆ* (1818, σελ. 239 1η ἐκδ. Βιέννης) φαίνεται πὺς ὁ Ζαμπέλιος δὲν ἤξερε τὸν *Τιμολέοντα* τοῦ Μαρμοντέλ.

Στὰ 1826 διορίστηκε πρῶτος δικαστὴς στὴν Κεφαλλονιά. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνη ὡς τὸ τέλος τῆς ἐπαναστάσεως ἔγραψε τρεῖς τραγωγίες, *Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος*, *Γεώργιος Καστριώτης*, καὶ *Ρήγας Θεσσαλός* (¹). Τα γεγονότα ποὺ συνέβαιναν στὴ Στερεά, ἐνέπνεαν τὴ Μοῦσα του καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἄνισου καὶ γιγάντιου ἀγῶνα 1821—1829 ἔγραψε τὶς τρεῖς τραγωδίες, εὐλαβικὸ τρίπτυχο ποὺ ἐξυμνεῖ τὴν ἀρχή, ἓνα ἐπισόδιον, καὶ τὸ ἄγγελμα τοῦ τέλους τοῦ ἀποτρόπαιου ζυγοῦ τῶν Τούρκων ποὺ ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ προσπαθοῦσε τότε νὰ θρυμματίσει.

Στὰ 1834, μέλος τοῦ ἀνώτατου δικαστικοῦ συμβουλίου, ἀπολαβαίνοντας τὴ γενικὴν ἐχτίμηση πάει στὴν Κέρκυρα, ὅπου ἐξασκεῖ τὰ ὑψηλὰ του καθήκοντα γιὰ 17 χρόνια.

Ἐν τῷ μεταξὺ γιὰ λόγους ὑγείας ἐπιχειρεῖ στὰ 1842 γιὰ μερικὸν μῆνες δεύτερο ταξίδι στὴν Ἰταλία. Στὸ γυρισμὸ ἔχοντας κάμποσον καιρὸ ἐλεύθερον ἀφιερῶθηκε στὴν ἀνάστασιν τῆς ἑλληνικῆς τραγωδίας καὶ τέλειωσε τὰ ἄλλα του ἔργα (²). Χάρηκεν εἰρηνικὰ γεράματα μὲ τὴν ἐχτίμηση καὶ τὶς τιμὰς τοῦ κόσμου. Ἡ σιδερένια ὑγεία του τὸν ἄφησε νὰ φτάσει τὰ 70 καὶ θὰ ζοῦσε ἀκόμη περισσότερο ἂν δὲν ὑπέκυψε σὲ κόλπον στὶς 15 Μαΐου 1856. Εἶχε τὴν ὑπέρτατη εὐτυχία νὰ σβύσει περιτριγυρισμένος ἀπὸ τοὺς δικούς του, καὶ ν' ἀναπαυθεῖ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς πατρίδας του, στὴν ἐκκλησιὰ τ' Ἀγ. Γεωργίου, τοῦ χωριοῦ Ἀνεμόμυλος.

Β') ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Μία μόνο ἰδέα κυριαρχεῖ ἀπ' ἅκρην σ' ἄλλη στὸ ἔργο τοῦ Ζαμπέλιου. Ὁ πατριωτισμός. Τὸ ἴδιον ἰδανικὸ ποὺ φωτίζει τὸν ἰδιωτικὸ βίον τοῦ ἐφτανήσιου δικαστῆ ἀντανανῶνται καὶ ἀναβλίζει στὴν κάθε τραγωδία, σὲ κάθε σκηνή, σὲ κάθε γραμμὴ τοῦ Λευκάδιου ποιητῆ. Ὅλο του τὸ θέατρο δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἔκφρασις τῶν φλογερῶν αἰσθημάτων του, τοῦ ἱεροῦ ἔρωτα γιὰ τὴν πατρίδα, τὴ μεγάλην Ἑλλάδα. (³) Γι' αὐτὸ

(¹) Τυπώθηκαν στὴν Κέρκυρα μὲ τὸν Τιμολέοντα στὰ 1833.

(²) Ἐξὸν ἀπὸ τὶς τέσσαρες τραγωδίες ποὺ ἀναφέραμε ἰδοὺ οἱ τίτλοι τῶν ἄλλων: *Μάρκος Βότσαρης* (καθαρευουσιάνικη μεταγραφή τοῦ «Μπότσαρης!») *Ἰωάν. Καποδίστριας*, *Γεωρ. Καραϊσκάκης*, *Χριστῖνα Ἀγαπωσιόπουλος*, *Διάκος*, *Κόδρος*, *Ὀδυσσεύς*, *Ἀνδρουτσός* καὶ *Μήδεια*. Ἡ τελευταία αὕτη εἶναι μιά διασκευὴ μὲ χορικὰ τοῦ ὁμωνύμου ἔργου τοῦ Τσέζαρε Ντέλλα Βάλλε, δούκους τοῦ Βεντινιάνου. (βλ. γιὰ τὸ ἔργο τοῦτο Amédée Roux, *Histoire de littérature italienne contemporaine*. Paris 1860, σελ. 212—514).

(³) Ὁ Ζαμπέλιος διηγεῖται στ' ἀπομνημονεῦματά του πὺς ὅταν ἔφυγε, ἀπὸ τὸ σπίτι του γιὰ τὴν Ἰταλία, τρώγοντας στὸ σπίτι ἐνὸς εὐγενοῦς ἱταλοῦ φίλου τοῦ πατέρα του (βλέπε προηγουμένως στὸ τέλος τῆς σχετικῆς σημείωσος) εἶδε νὰ τοῦ προσφέρεται Κυπριακὸ κρασί. Ἀπαντώντας στὴν πρόποση τοῦ ξεναγοῦ του, ἔπ. ε. «ἀπὸ τὸ κρασί αὐτὸ τῆς πατρίδας μου». Ὁ γέρος ἐκπληκτός ἔσπρωξε τὴ συζήτησιν καὶ ἀκολούθησε ἓνα μικρὸ μάθημα γεωγραφίας, ὅπου

τὸ λόγο κρίνοντας τὸ φιλόλογο, πρέπει νὰ ὑποτάξουμε τὸ ἔργο του στὰ εὐγενικὰ αἰσθήματα, ποὺ ἀδιάκοπα τὸν ἐνέπνεαν καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ξεχειλίζει ἡ πατριωτικὴ του ψυχὴ. Ὁ Ζαμπέλιος εἶναι ὁ ραψωδὸς τῆς ἀντρείας, τοῦ θάρρους, τῆς ἀνταπάρνης καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ.

Ἀς σταματήσουμε μιά στιγμὴ στοὺς τίτλους τῶν ἔργων του. Οὐτ' ἓνα ὄνομα ποὺ νὰ μὴ θυμίζει ἓνα περίλαμπρο ἢ λυπηρὸ ἐπεισόδιον τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀπὸ τὴ μυθικὴ περίοδο (Κόδρος), ὡς τὴν ἐποχὴ ποὺ ζοῦσε ὁ ποιητὴς (Καποδίστριας). Καὶ βλέπουμε νὰ παρελαύνουν ἀπὸ τὸ ἔργο του τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς πατριωτικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος. Νὰ ὁ μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Ἀθήνας Κόδρος, ποὺ ἀντίθετα ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν ἰδέαν τῆς νέας ἐποχῆς θυσιάζεται σὰ γενναῖος ἀρχηγὸς γιὰ νὰ σώσει τοὺς ὑπηκόους καὶ τὴν πατρίδα του. Ἴδου ὁ Τιμολέων ποὺ καταβάλλει ἀλύπητα τὴν τυραννίαν, ποὺ διαπιστώνει στὸ αἷμα του, καὶ γίνεται ἀδελφοκτόνος. Νὰ ὁ Παλαιολόγος, ὁ τελευταῖος Ἑλληνας αὐτοκράτορας, ποὺ ὁ θάνατός του σημαίνει τὴ διάλυση τῆς ἑλληνικῆς πατρίδας. Νὰ ὁ Καστριώτης ποὺ ἐνσαρκώνει τοὺς ἀγῶνες ἐναντίον τῶν Τούρκων καὶ ὁ Ρήγας, τὸ σύμβολο τῆς ἐρχομένης ἐπαναστάσεως. Καὶ τὶ παρέλαση ἀπὸ ἐνδοξες φυσιογνωμίες, ποὺ ἀκολουθεῖ! Ὁλη ἡ ἐπανάστασις περνᾷ στὰ μάτια μας—Μπότσαρης, Καραϊσκάκης, Διάκος, Ἀνδρουτσός (¹). Μὲ τὴ θλιβερὴ μορφή τῆς Χριστίνας ἐξυμνεῖ τὸν πατριωτισμὸ τῶν γυναικῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ μὲ τὸν Καποδίστρια δείχνει μιά ἄλλη φόρμα τὴν προσωπικὴν θυσίαν στὸ βωμὸ τῆς πατρίδας. Τὸ ἔργο τοῦ Ζαμπέλιου μᾶς παρουσιάζεται σὰν μιά ἐπιβλητικὴ μετώπη ὅπου σμυλεῦνται τὰ χρονικὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ἡρωϊσμοῦ. Ἀφοῦ τώρα τὸ χαρακτηρίσαμε ἠθικὰ ὡς ἐπιχειρήσουμε νὰ τὸν ἐξετάσουμε ἀπὸ καθαρῶς δραματικὴ ἄποψη.

Ἡ ἐξωτερικὴ μορφή τῶν τραγουδιῶν τοῦ Ζαμπέλιου εἶναι πολὺ αἰσθηρὴ: σχεδὸν ἀσκητικὴ. Μαντεύει κανεὶς τὸ θαυμασμὸ τοῦ ποιητῆ αἰσθηρὴ: σχεδὸν ἀσκητικὴ. Μαντεύει κανεὶς τὸ θαυμασμὸ τοῦ ποιητῆ γιὰ τὸν Ἀλφίερι. Τὰ πρόσωπα περιορίζονται στὸ ἐλάχιστον. Δὲ φλυαροῦν καὶ κινεῖνται σὲνα μονοκόμματο κλειστίμο πράξεων καὶ σκηνῶν. Τὸ καλοῦπι δὲν ἀλλάζει καὶ φτάνει κανεὶς νὰ διατρέξει αὐτὸ τὸ ἔργο

ὁ Ἐφτανήσιος Ζαμπέλιος, σ' ἡλικίαν 16 χρόνων μόλις, ἐβεβαίωσε πὺς ἡ Ρόδος, ἢ Κρήτη καθὼς καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις ἀποτελοῦσαν μέρος ἀδιάσπαστο τῆς πατρίδος τοῦ Ἑλλάδος εἴκοσι χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν.

(¹) Ἀπὸ τὸν πρόλογο τῆς *Χριστίνας Ἀγαπωσιόπουλος* φαίνεται καθαρὰ ἡ πρόθεσις τοῦ Ζαμπέλιου νὰ βάλῃ στὴν σκηνὴ τὴ Μπουμπουλῖνα. «Στὴν τραγωδίαν αὕτη—λέει—προσπάθησα νὰ παρουσιάσω τὴν Ἑλληνίδα αἰχμάλωτον τῆς ἐπαναστάσεως. «Ἄν ὁ θεὸς μοῦ δώσει ἔτι περισσότερας ἡμέρας, μελετῶ νὰ παραστήσω διὰ τοῦ ἀειμνήστου Διακού καὶ τὸν Ἑλληνα αἰχμάλωτον ἡρωιστὸν τοῦ ἀγῶνος καὶ τὴν Ἑλληνίδα τοῦ ἀγῶνος ἡρώϊσαν».

Ἐχομε τὸ Διάκο καὶ μόνο ἴσως ὁ θάνατός του ἐμπόδιζε νὰ πραγματοποιήσῃ, τὸ σχέδιόν του σ' ὅλη τὴ γραμμὴ. Οἱ πάρα πάντων γραμμὲς φωτίζουν τὴ γένεσιν τοῦ Ζαμπέλιου. Τὸ σχέδιόν του νὰ ὑμνήσῃ τὸν ἑλληνικὸν ἡρωϊσμὸν ἦταν προδιαγραμμένον καὶ ἡ σταθερὴ αὕτη σκέψις, ποὺ ἀπέκλειε κάθε ἄλλην πηγὴν ἐμπνεύσεως, ἐξηγεῖ ὅτι φαίνεται στὴν ἀρχὴ ὅποσδήποτε μονότονον σ' ἓνα ἔργο σχετικῶς ἀρκετὰ εὐρύ.

για να ἐννοήσει δίχως κόπο με τι λογῆς τεχντροπία ὁ Ζαμπέλιος θὰ ἔβαζε ἑξαφνα στὴ σκηνὴ ἕναν Κολοκοτρώνη ἢ ἕναν Κανάρη, ἥρωες ποὺ θὰ ἐξυμνοῦσε ὁ ποιητὴς ἂν δὲν ζοῦσαν τόσο γέροι. "Όλα τὰ πρόσωπα μιλοῦν τὴν ἴδια γλῶσσα. Ἐκφράζονται σὲ μιὰ καθαρεύουσα τῆς ἐποχῆς, ποὺ ἡ στεγνὴ τῆς ἀναλαμπῆ γίνεται αἰσθητότερη με τὸ νευρικό ὕφος τοῦ ποιητῆ, κι' ἀπὸ τὴν ἐκλογὴ μερικῶν λέξεων κ' ἐκφράσεων ποὺ περισσότερο χρησιμοποιοῦν στὰ Ἐφτάνησα, με μιὰ μορφὴ ἀρκετὰ γραφικὴ. (1) Ἡ γλῶσσα αὐτὴ εἶναι χυμὴν σὲ λαμβικὸ σκάζοντα, ὄργανο μεγάλης ἐλαστικότητος, σφυριλατημένο ἀπὸ τὸν ποιητὴ (2) ποὺ τὸ χειρίζεται, πρέπει νὰ τὸ ἀναγνωρίσουμε, με θαυμαστὴ δεξιότητα. Διάφορα ἄλλα μέτρα παραλλάσσουν στὰ τραγούδια τοῦ χοροῦ, ποὺ ὑπάρχει σχεδὸν σ' ὅλες στὶς προαναφερμένους τραγωδίαις. Μὰ τὰ λυρικὰ αὐτὰ κομμάτια, συνδέονται τόσο λίγο με τὸ κύριο δράμα ἐκτὸς σπάνιες ἐξαιρέσεις, ὥστε μπορεῖ εὐκόλα νὰ ἀποκοποῦν χωρὶς νὰ χαλάσει ἡ οἰκονομία κι ἡ ἰσορροπία τοῦ ἔργου. Ἡ πλοκὴ εἶναι ἀπὸ τις ἀπλούστερες καὶ μερικὲς φορὲς κι' ὁ τίτλος καὶ μόνος τοῦ ἔργου φανερώνει τὴν ὑπόθεσιν τῆς ὅλης τραγωδίας. Ὁ *Κωνσταντῖνος Παγαιολόγος*, ἑξαφνα, εἶναι ἡ πτώσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δίχως φορτωτικὲς με λεπτομέρειες κ' ἐπεισόδια. Ἄγονες διαπραγματεύσεις τοῦ Αὐτοκράτορα καὶ τοῦ Σουλτάνου, ἀμοιβαία ἀδιαλλαξία, ἐπίθεσιν κατὰ τῆς πόλεως, καὶ θάνατος τοῦ Αὐτοκράτορος. Στὸν *Βόσσανι* ἢ ἥρωας χυμᾷ στὴ σκηνὴ τοῦ Πασᾶ καὶ βρῖσκει τὸ θάνατον. Ὁ *Καραϊσκάκης* δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ πολεμικὸ ἐπεισόδιον ποὺ γίνηκε αἰτία νὰ σκοτωθεῖ ὁ στρατηγὸς ποὺ δίνει τὸν ὀνόμα τὸν στὴν τραγωδίαν.

(Ἐχει συνέχεια)

M. ΒΑΣΣΑΣ

(1) Ἀναφέρουμε τίς πιὸ χαρακτηριστικὰς: λαμπάζω, σκυλλάπτω, φουμίσω-μαστῶνεις, ἐναντεύση (ἀγναντέψη) σχωβροντήσω, κοσσεύοντας, θαυ-προῦπτος, ἐκσπερμεύσης, ζωλάπια, βομβόλαξ, μῶν (μήπως), στηλά, ἀνδραπῆ, μιὰν ὁμορφίαν ἰδιαίτην, ποὺ εὐκόλα ἀναγνωρίζεται μέσα στ' ἄλλα κείμενα τῶν συγχρόνων του.

(2) Ὁ Ζαμπέλιος ἐκθέτει τὸ μετρικὸν τοῦ σύστημα με πολλὰς λεπτομέρειας γιὰ τὴν προσωδία καὶ τὴν τομὴν στὸ τέλος τῶν ἔργων του. ἔκδ. Ραφτάνη, Ζάκυνθος 1860. Με τίς συνιζήσεις ὅμως διαβάζονται συχνά οἱ στίχοι του καὶ σάν κοινοὶ ἑνδεκασύλλαβοι.

Η ΧΗΜΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΑΛΧΗΜΙΣΤΑΙ ΚΑΙ ΑΛΧΗΜΙΣΤΡΙΑΙ

ΤΟ ΥΓΡΟΝ ΠΥΡ — Ο ΛΑΣΚΑΡΙΣ

«Ἀεὶ φιλοχρήματοι οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πανουργίαν ἀπεργάζονται ἀντὶ σοφίας», εἶπε κάποτε ὁ Πλάτων.

Φιλοχρηματία καὶ πανουργία εἶνε αἱ δύο ἀσφαλέστεροι μέθοδοι διὰ νὰ γένη κανεὶς πλούσιος. Εἶνε γνωστὸν ὅτι οἱ ἱερεῖς τῆς Αἰγύπτου ὅσον καὶ ἂν ἦσαν σοφοὶ δὲν ἐμίσουν τὸν πλούτον. Μεταχειρίζοντο μάλιστα ἀκριβῶς τὴν σοφίαν τῶν διὰ νὰ πλουτίζουν.

Αὐτοὶ λοιπὸν, ὅπως ἀπέδειξαν διάφορα χειρόγραφα καὶ πάπυροι, ὡς ὁ περίφημος πάπυρος τῆς Λεΐσης, τοὺς ὁποίους ἐμελέτησεν ὁ Berthelot, ἐμελέτησαν τὰς διαφόρους μεθόδους τῆς νοθείας τοῦ χρυσοῦ, καὶ ἐξεύρον πολλοὺς τρόπους ὥστε νὰ κατασκευάζουν κοσμήματα χρυσᾷ τὰ ὁποῖα ἐπάλουν διὰ τῶν χρυσοχόων καὶ τὰ ὁποῖα χωρὶς νὰ χάσουν τίποτε ἀπὸ τὴν συμπαθητικὴν ὠχρότητα τοῦ βασιλέως τῶν μετάλλων, περιεῖχαν ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον χρυσόν.

Ἡ πρώτη λοιπὸν ἀρχὴ τῆς χημείας ἦτο ἡ μεταποίησις τῶν ἀγενῶν μετάλλων εἰς χρυσόν. Καὶ δὲν ἦσαν μόνον αὐταὶ αἱ πρακτικαὶ γνώσεις τῆς νοθείας τῶν μετάλλων τὰς ὁποίας κατεῖχον οἱ Αἰγύπτιοι καὶ μάλιστα οἱ ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι ποικίλαι γνώσεις ἐκ τῆς μεταλλουργίας, τῆς κατασκευῆς τῆς ὑάλου, τῆς βαφῆς ὑφασμάτων κτλ.

Τὰς πρακτικὰς αὐτὰς γνώσεις περιέβαλαν με τὸ ἔνδυμα τῆς ἐπιστήμης οἱ ἄλεξανδρινοὶ φιλόσοφοι, διὰ τῶν περὶ ὕλης καὶ κόσμου θεωριῶν τοῦ Δημοκρίτου, τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων φιλοσόφων, καὶ οὕτω προῆλθεν ἐξ αὐτῶν μία περὶ ὕλης καὶ τῶν μεταβολῶν αὐτῆς ἐπιστήμη τὴν ὁποίαν ὁ Ζώσιμος πρῶτος καλεῖ *Χημείαν*.

Ἡ νέα ἐπιστήμη πολιτογραφηθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων τῆς Ἀλεξανδρείας ἐν Αἰγύπτῳ ὡς ἐπιστήμη ἑλληνικὴ, δὲν ἐκλείσθη ὡς πνευματικὸν κειμήλιον εἰς τὰ ἄδυτα τῶν ἱερῶν τῆς Αἰγύπτου.

Δύο ἀντίθετα ρεύματα τὴν ἐξήπλωσαν εἰς ὅλον τὸν πολιτικὸν κόσμον. Οἱ Ἀραβες κατακτηταὶ τῆς χώρας τῆς Ἰσίδος καὶ Αἰγυπτιακῆς παιδείας, τὴν μετέφεραν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπιθέσαντες καὶ ἀσφραγίδα κυριότητος διὰ τοῦ ἀραβικοῦ ἄρθρου al, τὸ ὁποῖον ἔβαλαν ἐμπρὸς. Οἱ Ἕλληνες τὴν παρέδωκαν με εὐλάβειαν εἰς τοὺς κληρονομίους τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Πλάτωνος, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ἀνῆκε πραγματικῶς, εἰς τὸ Βυζάντιον.

Οἱ πρῶτοι τὴν ἐκαλλιέργησαν μονομερῶς. Ὡς τὸν μόνον σκο-

πόν αὐτῆς ἔθεσαν τὴν ἐξευγένισιν τῶν μετάλλων. Εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν τὴν ὁποίαν ἐκίνει ἡ δίψα τοῦ χρυσοῦ, ὀφείλονται ἀληθινὰ αἱ πρῶται σπουδαῖαι γνώσεις καὶ ἀνακαλύψεις τῆς χημείας.

Οἱ δευτέρου ἐπεδίωξαν κυρίως δι' αὐτῆς νὰ προσεγγίσουν περισσότερο εἰς τὸ μυστήριον τῆς Δημιουργίας. Δὲν ἀπηξίωσαν ἐν τούτοις νὰ ζητήσουν καὶ πρακτικὴν ὠφέλειαν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς εἰς τὸν βίον. Εἰς αὐτὴν ἰδιαίτερος ἀπέβλεψαν διὰ τὴν κατανίκησιν τῆς πενίας. Διὰ τὴν λύσιν δηλαδὴ τοῦ μεγαλυτέρου κοινωνικοῦ προβλήματος, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπὲρ πᾶσαν θεωρίαν, ὑπὲρ πᾶν κήρυγμα, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐπιστήμην, συνέβαλε ἡ χημεία ἀπὸ ἐνὸς ἤδη αἰῶνος διὰ τῶν τεραστίων τῆς ἀνακαλύψεων.

*
* *

Ὅτι ἡ Χημεία ἐκαλλιεργήθη ἐπιτυχῶς εἰς τὸ Βυζάντιον, εἶνε πολὺ ὀλιγώτερον γνωστόν, ἀπὸ τὴν θριαμβευτικὴν πορείαν τῆς Ἀλχημείας εἰς τὴν Δύσιν. Δι' αὐτὸ καὶ θ' ἀφιερῶσωμεν ὀλίγας λέξεις εἰς τὸ ζήτημα αὐτό.

Καθῆκον ἐθιμοτυπίας μᾶς ἐπιβάλλει ν' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὰς γυναῖκας, ἀφοῦ μάλιστα κυρία λογία καὶ φιλόμουςος προΐσταται τοῦ καλοῦ περιοδικοῦ τὸ ὁποῖον εὐαρεστεῖται νὰ φιλοξενῇ τὰς γραμμὰς αὐτάς.

Πολλοὶ ὑπῆρξαν καὶ διάσημοι ἀλχημίστριαι. Ἡ Κυρῆ εἶχεν ἀνταξίους προγόνους εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα.

Μεταξὺ αὐτῶν διασημοτάτη ἦτο ἡ Κλεοπάτρα σοφῇ. Τὸ περίφημον σύγγραμμά της ἡ «χρυσοποιΐα» ὑπῆρξε τὸ εὐαγγέλιον διασήμων ἀλχημιστῶν. Ἀπετελεῖτο ἀποκλειστικῶς ἀπὸ σημεία μαγικὰ τὰ ὁποῖα ὑπενθυμίζουν τὸν ἀρχικὸν συνταυτισμὸν τῆς Χημείας μετὰ τῆς ἀστρολογίας καὶ Μαγείας. Σύζυγος ὡς ἐλέγετο τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου κατετάσσετο μετὰ τῆς Μαρίας καὶ Θεοσεβείας εἰς τοὺς ἀλεξανδρινοὺς ἀλχημιστὰς τοὺς κλειθέντας διὰ τὴν εὐρείαν αὐτῶν μάθησιν *οἰκουμηνικούς*.

Τὴν θεϊαν τέχνην ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ Κομμαρίου, φιλοσόφου καὶ ἀρχιερέως, εἰς περισωθέντα δὲ χειρόγραφα ἀναφέρονται διάλογοι αὐτῆς μετὰ σοφῶν πρὸς τοὺς ὁποίους ὑπονοοῦσα τὰς καταπληκτικὰς μεταμορφώσεις τῆς ὕλης (χημικὰς ἀλλοιώσεις) λέγει μετὰ τῶν ἄλλων: «Σώματα οὐράνια καὶ θεῖα μυστήρια ὑπάρχονσι τὰ ὑπ' ἐμοῦ ρηθέντα, ὑπὸ γὰρ τῆς διαστροφῆς καὶ ἀλλοιώσεως αὐτῶν μεταβάλλονται τὰς φύσεις καὶ ἐνδύουσιν αὐτοῖς δόξαν ἄγνωστον καὶ ἐπηρμένην ἢ πρῶτον δὲν εἶχον . . . » ἄλλο σύγγραμμα αὐτῆς εἶνε τὸ περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν, περὶ οὗ γίνεται λόγος μακρὸς εἰς χειρόγραφον τοῦ ἀγίου Μάρκου ἀναφέρεται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Γαληνοῦ. Ἐπίσης καὶ συγγραφὴ περὶ δηλητηρίων, ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἀλχημιστῶν μνημονευομένη.

Ἀκόμη περισσότερο γνωστὴ ὑπῆρξε Μαρία ἡ Ἑβραία. Συγ-

γραφεὺς πολλῶν ἀλχημιστικῶν ἔργων καὶ ἐφευρέτης χημικῶν συσκευῶν καὶ οὐσίων ἀναφέρεται εἰς πολλὰ ἀλχημιστικὰ χειρόγραφα, ἐπανειλημμένως δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Ζωσίμου, ὅστις εἰς τὸ περὶ ὀργάνων καὶ καμίνων λέγει σὺν τοῖς ἄλλοις. «Πολλοὶ μὲν οὖν ὀργάνων κατασκευαὶ γεγραμμένοι εἰσι τῇ Μαρῇ οὐ μόνον ὑδάτων θείων ἀλλὰ καὶ κηροτακίδων εἶδη πολλὰ καὶ καμίνων».

Καὶ περὶ καταβολῆς λίθων καὶ σμαράγδων, καὶ λυγνῶν καὶ βαζινθῶν» ἔγραψε καὶ ἀναφέρονται εἰς χειρόγραφον περισωθέν, αἱ μέθοδοι τῆς κατασκευῆς αὐτῶν, δηλαδὴ τῆς κατασκευῆς τεχνητῶν πολυτίμων λίθων, ὡραῖα χρωματισμένων τουτέστι ὑάλων.

Συσκευαὶ περιγράφονται πολλοὶ τῆς Μαρίας εἰς διάφορα χειρόγραφα ὅπου συναντῶμεν καὶ τὴν σχηματικὴν αὐτῶν παράστασιν.

Τοιαύτη εἶνε, λόγου χάριν, ἡ ὑπὸ τοῦ Ζωσίμου περιγραφομένη συσκευή τοῦ τριβίκου, —εἶδος ἀποστακτήρος— ὡς καὶ ἡ μέχρι σήμερον εἰς πᾶν χημεῖον συναντωμένη, τὸσον εἰς ἐπιστημονικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸ χημεῖον τῆς οἰκοκυρᾶς, τὸ μαγειρεῖον, ἡ γνωστῶτα τε συσκευή bainmarie, ἀποθανάτισσα καὶ τὸ ὄνομα της. Ἄλλη ὀνομαστὴ ἀλχημίστρια εἶνε ἡ Θεοσεβεία, ἀδελφὴ τοῦ Ζωσίμου τοῦ ἐκ Πανουπόλεως (III αἰών) ὡς καὶ ἡ Παφνουτία καὶ τέλος ἡ περίφημος ἀλχημίστρια καὶ μάγος Ὑπατία.

Αἱ ἀλχημίστριαι αὗται δὲν ἦσαν βυζαντιναὶ ἡκμασαν ὅμως πρὸ τῶν ἀλχημιστῶν Ἀράβων οἵτινες πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐδιδάχθησαν.

*
* *

Ἐκ τῶν κυριωτέρων ἀλχημιστῶν τοῦ Βυζαντίου ἀναφέρομεν τὸν Κομμαρίον, δημοκριτικὸν φιλόσοφον, πλήρη μυστικισμοῦ, τοῦ ὁποῖου κατέχον ἐπτὰ πράξεις, δηλαδὴ μαθήματα Χημείας καὶ τὸν αὐτοκράτορα Ἡράκλειτον μύστην καὶ καλλιεργητὴν τῆς ἀστρολογίας καὶ τῶν ἀποκρύφων ἐπιστημῶν. Ἐγραψε διάφορα συγγράμματα μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ἑνδεκα κεφάλαια περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ χρυσοῦ.

Ἄν οἱ Ἀράβες καὶ μετ' αὐτοὺς σοφοὶ μοναχοὶ τῆς Δύσεως, βαθεῖς μελετηταὶ τῶν ἀλλοιώσεων τῶν μετάλλων καὶ τῶν λίθων ἐπλούτισαν τὴν χημεῖαν με γνώσεις πρακτικὰς παντὸς εἶδους, ἀλλὰ οἱ βυζαντινοὶ δὲν ἡμέλησαν τὴν ἱερὰν τέχνην καὶ παρὰ τὰς μεταφυσικὰς αὐτῶν θεωρίας περὶ ὕλης τὰς προσηρησμένας εἰς τὰς κοσμογονικὰς θεωρίας τοῦ Πλάτωνος, καὶ μετὰ πρακτικὰς γνώσεις θετικὰς ἐπλούτισαν τὴν ἐπιστήμην τῶν ὕλικῶν μεταμορφώσεων.

Ὁ μοναχὸς Κοσμάς καὶ ὁ βασιλεὺς Θεοφάνης, ὁ γόνος Σανταβαρηνός, ὁ Ψελλός, ὁ Νικηφόρος Βλεμμύδας, ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς καὶ πλείστοι ἄλλοι ἔγραψαν συγγράμματα καταδεικνύοντα πόσον ἐπιμελῶς ἡ χημεία καὶ ἡ ἀλχημεία ἐθεραπεύθησαν εἰς τὸ Βυζάντιον. Τὸν δίκαιον ἔπαινον ἀποδίδει εἰς αὐτοὺς ὁ Γεωργίου Παχυμέρης, ταξὺ ἄλλων . . . «ὁ Νικηφόρος Βλεμμύδας καὶ Γεώργιος Παχυμέρης καὶ πρὸ παντὸς ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς δὲν ἔπραξαν ἴσως ὀλιγώτερα εἰς τὸν περιορισμένον τοῦ Βυζαντίου κύκλον, ὑπὲρ τῶν ἐμπειρικῶν

ξιν του. Ἰδίως τὸ ἔπραττε ὁσάκις ἤθελε νὰ διαψεύσῃ κανένα ἐπίσημον πολέμιον τῆς ἀλχημείας.

Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ αὐλικὸς σύμβουλος Λίμπηνεχτ. Τοῦτον συναντήσας ἐξεπίτηδες εἰς τι χωρίον τῆς Βοεμίας ἀφοῦ συνέδεσε γνωριμίαν ἤρχισε νὰ ὑποστηρίξῃ μὲ θέρημν τὸ δυνατόν τῆς ἐξευγενίσεως τῶν μετάλλων. Καὶ ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον. Μετέβησαν ὁμοῦ εἰς τὸ πρῶτον σιδηρουργεῖον τοῦ χωρίου καὶ ἐκεῖ πρὸ τῶν ἐκθ' ἰμβῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Λίμπηνεχτ ἐξετέλεσε μὲ ὀλίγην κόπιν φιλοσοφικῶν λίθων τρεῖς μετουσιώσεις εἰς χρυσόν. Τὰ τρία χωνευτήρια τοῦ σιδηρουργοῦ τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου ἔργου, φυλάσσονται ἀκόμη σήμερον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἰέννας.

Ἀνάλογος μετουσίωσις ἐξετελέσθη ὑπὸ ἀπεσταλμένου τοῦ Λασκάρεως ἐν Βιέννῃ ἐνώπιον τῶν αὐλικῶν καὶ ἄλλων ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τοῦ κράτους. Ὅλα τὰ ὕλικά εἶχον προμηθευθεῖ οὕτως, ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἦσαν φιλύποπτοι ὥστε τὸ πρὸς μετουσίωσιν χάλκινον πρινίλ ἐλήφθη ἀπὸ ἐν πτωχοκομείου τῆς Βιέννης. Διὰ τὸ θαυμαστὸν αὐτὸ γεγονός ἐπὶ ἐκτελεσθείσης μετουσιώσεως συνετάχθη τότε ἐπίσημον πρωτόκολον, τὸ ὁποῖον ὑπέγραψαν ὅλοι οἱ παριστάμενοι ἀντιγγραφὸν τοῦτου περισωθὲν ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ Nouvelles Littéraires.

Ἄλλην μετουσίωσιν αὐθεντικῶς πιστοποιουμένην, ἐξετέλεσεν ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἑπαυλιν τῆς κομίσσης Ἑρμπαχ. Εἰς τὴν ἑπαυλιν αὐτὴν κατέφυγεν καταδιωκόμενος ὁ Λάσκαρις. Ἡ κόμισσα κατ' ἀρχὰς ἠρνήθη νὰ κρίνῃ τὸν ἄγνωστον τυχοδιώκτην. Ἀλλ' ἡ μόρφωσις καὶ πηστικότης του τὴν ἔπεισαν νὰ μὴ τὸν καταδώσῃ. Ὁ Λάσκαρις εὐχνομονῶν μετέτρεψε τὴν ἀργυρὰν ἐπιτραπέζιον συσκευὴν τῆς κομίσσης εἰς χρυσήν. Ὁ νέος οὗτος πλοῦτος τῆς κομίσσης ἐγνώσθη ἀπὸ τὸν διεξευγμένον σύζυγόν της ὁ ὁποῖος ἠγηρεν ἀγωγὴν καὶ ἐπέτυχε τὰ τοῦ ἐπιδικασθῆ τὸ ἥμισυ τῆς συσκευῆς δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ἐξ ἧς καὶ γνωρίζομεν τὸ γεγονός.

Καὶ εἰς τὴν χημεῖαν λοιπὸν διέπρεψαν οἱ Ἕλληνες, τὴν ἀποκλειστικῶς θεωρουμένων ἐπιστήμων τῆς Δύσεως καὶ οἱ Βυζαντινοὶ σοφοὶ τίποτε δὲν ἔχουν νὰ ζηλεύσουν ἀπὸ τὸν Δυτικὸν πολιτισμὸν τοῦ Μεσαίωνος καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπιστήμην τοῦ Βάκωνος καὶ τοῦ Ἀβραζιέρου.

Κ. ΖΕΓΓΕΛΗΣ

DION. SOLOMOS

VIII

Surge amica mea...
jam enim hiems transit etc...
(ant. Cap. 2)

Ἔβγα τώρα ἀκριβὴ καλὴ μου περιστέρα
Ἔλα χαριτωμένη μου τρεχάτη, πάει
πειὰ κόπηκε ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὁρμὴ τοῦ ἀγέρας
κι' ἔξὸν ἀπὸ τὸ ζέφυρο ἄλλο δὲ φυσάει.

Τώρα πειὰ κρῦου χειμῶνα ἀγέρας δὲ βογγαίε
γαλήνεψε ὁ οὐρανὸς μὲ τὸν αἰθέρα
Ἔβγα χαριτωμένη μου τρεχάτη πάει
ὁ θυμὸς, ἔλα ἀκριβὴ μου περιστέρα.

Στοὺς κάμπους μας γιὰ ἰδὲς ἡ ἀνατριχίλα
ῶρας τερπνῆς, ὀροσώνει καὶ στολίζει
μύριους ἀνθούς, μυριάδες βρούσες, μύρια φύλλα

Ἔλα περιστερούλα μου., ἄκου στὸν λειμῶνα
ποὺ γλυκὰ κελαιδῶντας πεταρίζει
ἔρωτικά κι' ἐρημικά ἡ Τρυγώνα...

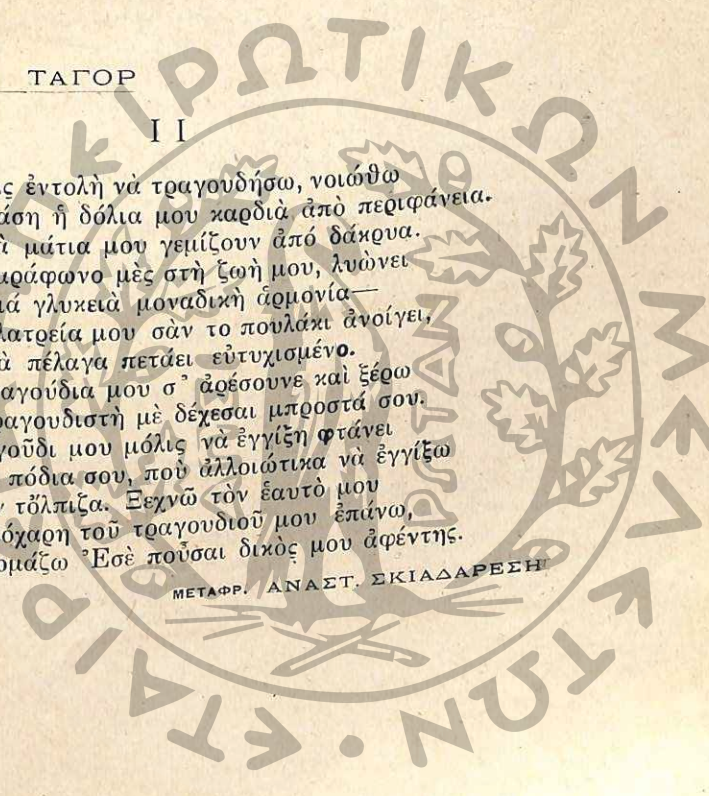
ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

ΡΑΜΠΙΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΟΡ

II

Ὅταν μοῦ δίνεις ἐντολὴ νὰ τραγουδήσω, νοιώθω
πὼς πάει νὰ σπᾶσῃ ἡ δόλια μου καρδιά ἀπὸ περιφάνεια.
Σὲ βλέπω καὶ τὰ μάτια μου γεμίζουν ἀπὸ δάκρυα.
Ὅ,τι τραχὺ ἢ παράφωνο μὲς στὴ ζωὴ μου, λυώνει
καὶ χύνεται σὲ μιά γλυκεῖα μοναδικὴ ἁρμονία—
καὶ τὰ φτερά ἡ λατρεία μου σὰν το πούλακι ἀνοίγει,
ποὺ σκίζοντας τὰ πέλαγα πετάει εὐτυχισμένο.
Ἔρω πὼς τὰ τραγοῦδια μου σ' ἀρέσουνε καὶ ἔρω
πὼς μόνο γιὰ τραγουδιστὴ μὲ δέχεται μπροστά σου.
Τὸ φτερωτὸ τραγοῦδι μου μόλις νὰ ἐγγίξῃ φτάνει
τὴν ἄκρην ἀπὸ τὰ πόδια σου, ποὺ ἀλλοιωτικά νὰ ἐγγίξω
ποτέ μου ἐγὼ δὲν τόλπιζα. Ἐγὼ τὸν ἑαυτὸ μου
στὴ μέτῃ τὴν ὁλόκληρην τοῦ τραγοῦδιού μου ἐπάνω,
καὶ φίλο μου ὀνομάζω Ἐσὲ ποῦσαι δικὸς μου ἀφέντης.

ΜΕΤΑΦΡ. ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΠΗΛΙΟ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Ἀγριά. Τὸ τραῖνο σταμάτησε, μαζί του καὶ τὰ καλαμπούρια. Ριχτήκαμε ὅλοι στὰ παράθυρα.

—Δὲ σοῦ θυμίζει τίποτα ἡ Ἀγριά; μούπε ὁ Γιώργος.

—Κάπως τ' ἀνατόλικά προύστεια τῆς Πόλης, ἀπάντησε ὁ Ἀλέκος.

Βγήκα στὸν ἐξώστη τοῦ βαγονιοῦ. Ἀλήθεια κάτι μοῦ θυμίζανε τὰ ἡλιόλουστα σπιτάκια μὲ τὶς δόλευνες κουρτίνες στὰ παράθυρα καὶ γύρω τους τὰ περιβόλια μὲ τὰ κλώνια τὰ κρουστά, μὲ τὶς βαθειές σκιές, διπλολουσμένες στὴ δροσιὰ τοῦ βουνοῦ καὶ στὴ δροσιὰ τῆς θάλασσας. Κἀτι μοῦ θυμίζει καὶ τὸ βοερό νερὸ τῆς βρύσης σιμὰ στὸν ἀπλωμένο πλάτανο. Κι' ἀντίκρου τοῦ, στὴν ἀκροθαλασσιὰ, ἀραδιασμένα τὰ ἐξοχικὰ καφενεδάκια, μὲ τὰ χαμηλὰ γυρομένα ὑπόστεγα, μὲ τὸ χῶμα τὸ ὑγρὸ, μὲ τὰ πολύχρωμα ξυλένια τραπεζάκια, τὰ εὐωδιασμένα ἀπὸ ὄσμυρα καὶ οἰνόπνευμα. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλες τὶς σκεπὲς καὶ μέσα σὲ ὅλα τὰ παράθυρα καὶ γύρω ἀπ' ὅλα, τὸ ἀγέρι τῆς θάλασσας καὶ τὸ ἀγέρι τοῦ βουνοῦ ποὺ κυνηγιόταναι σὰν τρελλόπαιδα καὶ παιχνιδιάζουνε κι' ἀγκαλιάζονται καὶ ξεχωρίζουνε καὶ ξαναπλέχουν τὰ φτερά τους, σμίγοντας σὲ μυρωμένο ἓνα μεθύσι τὸν ἀνασασμὸ τῶν φυκιῶν μὲς ἀπὸ τὰ κύματα μὲ τὸν ἀνασασμὸ τῶν χόρτων μὲς ἀπὸ τοὺς κόρφους τοῦ βουνοῦ.

Ἄν ἡ ψυχὴ μου δὲν τραβοῦσε γιὰ τ' ἀψηλὰ καὶ τὰ μεγάλα ὁράματα, θάθελα βέβαια νὰ διπλοκαθίσω στὸ γυαλὸ, νὰ παραγγεῖλω τὸν καφέ μου, ν' ἀνάψω τὸ τσιγάρο μου, καὶ βλέποντας τὶς γυρτές ἀχτίδες τοῦ ἡλίου νὰ λυγοῦνε μέσα στ' ὀλόφωτὸ νερὸ καὶ νὰ ἱριδώνουνε τὸν ὀλοκάθαρο βυθὸ του, νὰ σβύσω τὴ σκέψη μου σ' ἓναν ἀνείποτο καῦμό. Θάθελα νὰ ζωντανέψω γιὰ μιὰ στιγμή τ' ὄραμα τὸ παλιό, τ' ὄραμα τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας μας, ποὺ δὲ θὰ σβύσει ποτὲ μὲς ἀπὸ τὰ μάτια μου, ποὺ δὲ θὰ σβύσει ποτὲ μὲς ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς φαντασίας μου.

Μοῦ φάνηκε πὼς εἴτανε βουρκαωμένα τὰ μάτια μου, ὅταν ξεκίνησε τὸ τραῖνο καὶ ξαναμπήκα στὸ βαγόνι. Κἀτι τέτοιο μοῦ ἔδωσε νὰ καταλάβω ἡ σκεπτικὴ μορφή τῶν φίλων μου. Γύρισα πρὸς τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο καὶ σήκωσα τὸ βλέμμα μου στὸν οὐρανὸ. Καὶ νά, ἐκεῖ ψηλά, πολὺ ψηλά, κατὰσπρα μέσα στὸ λούσιμον τοῦ ἡλίου, σὰ δυὸ τεράστια κοχλίδια ποὺ ἔρριξε ἡ θάλασσα στὸ βράχο, τὰ πρῶτ' αἰτίσια χωριά ποὺ τὰ χαϊρόντανε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου: Ὁ Ἀῖ—Λαυρέντης κι'

Ἀῖ—Γιώργης. Καὶ καθὼς ἔφευγε τὸ τραῖνο καὶ στριφογυροῦσε τὸ βουνό, στραφτοκοπούσανε τὰ δυὸ χωριά, μαστορικὰ πηλάντια μὲ ἀπειρες κοψιὲς πάνω στὸ χρυσὸ δαχτυλίδι τῆς βουνοκορφῆς. Κι' ἡ συγκίνησή μου κορυφώθηκε σὲ πόνο, γιὰτὶ βρισκόνταν ἔξω ἀπὸ τὸ δρομολόγιο τῆς ἐκδρομῆς μας. Σκέφτηκα πὼς δὲ θὰ τὰ ξαναβλέπαμε ἴσως ποτὲ πιά καὶ μοῦ φανήκανε σὰ δυὸ μακρινές κι' ἀπλησίαστες ἀγάπες, ἴσως οἱ πιὸ βαθεῖες, γιὰτ' εἶναι οἱ ἀγάπες οἱ πιὸ νοσταλγικὲς ἐκεῖνες ποὺ περνοῦνε σὰν ὁράματα μέσα στὸ δρόμον τῆς ζωῆς μας.

—Γιὰ ἰδὲς πάνω ἀπὸ τὰ χωριά, τὸ Σκεντζουράβλι, ἀπὸ τὶς ψηλότερες κορφὲς τοῦ Πηλίου.

Θαρρῶ πὼς εἴταν ὁ Μέρως ποὺ μοῦ μιλοῦσε.

—Τὸ Σκεντζουράβλι ἢ ὁ Εὐζωνας, συμπλήρωσε κάποιος συνταξιωτῆς, ὀλοπρόθυμος νὰ μοῦ δώσει τὶς ἀπαιτούμενες πληροφορίες, ὅταν μὲ εἶδε νὰ σκύψω πάνω στὸ σημειωματάριό μου γιὰ νὰ κινήσω τὴν ταραχὴ ποὺ τρεμούλιαζε στὰ βλέφαρά μου.

Τὸ Σκεντζουράβλι. Μοῦ ἀρέσει τ' ὄνομα τὸ τραχὺ. Τραχὺς κι' ὁ πέτρινος κῶνος ποὺ δρομίζει δομητικὰ πρὸς τὸν οὐρανὸ, σὰν κυκλώπειος στήλος ριζωμένος ἐκεῖ γιὰ νὰ στηρίξει τὸ στερέωμα. Τὸ Σκεντζουράβλι ἢ ὁ Εὐζωνας. Μέσα στὸ γαλάζιο αἰθέρα, καρτερικός, ἀκοίμητος, ἀγέωχος, ἀλύγιστος στὶς καταιγίδες τῶν καιρῶν ποὺ τὸν ζώσανε καὶ ποὺ τὸν ζώνουν ὁ Εὐζωνας, τὸ δοξασμένο φλάμπουρο τῆς Ἑλληνικῆς παλληκαριᾶς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Μιὰ στροφὴ τοῦ τραίνου, καὶ τ' ὄραμα χάθηκε ξαφνικὰ μὲς ἀπὸ τὰ μάτια μου. Ἐπεσα κουρασμένος στὸ κἀθισμά μου.

—Μοῦ φαίνεται πὼς ἀπομακρυνόμαστε ἀπὸ τὴ θάλασσα, παρατήρησε ὁ Ἀλέκος.

—Ναί. Τραβοῦμε τώρα στὰ Λεχώνια, γιὰ νὰ σκαρφαλώσουμε κατόπι στὸ βουνό.

Ἀμίλητος, βυθισμένος σὲ κάποια στοχαστικὴ μου σκέψη, ἀπασχολημένος μὲ τὸν ἐσώτερον ἑαυτόν μου, τυραγνισμένος ἀπὸ τὸ τράνταγμα τοῦ τραίνου, ἄκουα, χωρὶς ν' ἀκούω τίποτα. Ἄξαφνα κἀτι μαγικὸ, κἀτι πραγματικὸ κι' ἀπίστευτο μὲ ξαναπῆρε ὀλόκληρο, μοῦ σκλάβωσε τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά κ' ἔσβυσε τὴν ὑπαρξή μου σὲ μιὰ ἡδονικὴ καὶ ἀκατανίκητη προσήλωση. Νεράιδες! Δυὸ σειρὲς ἀπὸ νεράιδες, φερόμενες ἐκφρενο ἀπὸ ποῖα χρυσὰ τοῦ μύθου ἀκρογιάλια, δεμένες σ' ἓναν ποιοὺς ἔφερε ἀπὸ ποῖα χρυσὰ τοῦ μύθου ἀκρογιάλια, δεμένες σ' ἓναν ἐκφρενο χορὸ, εἶχανε ζῶσει τὸ βαγόνι μας. Δεξιὰ κι' ἀριστερά, μπροστὰ καὶ πίσω, παντοῦ, τὰ λυγρὰ κορμιά τους ἐσέρνανε τὸν ἐκφρενο χορὸ. Καὶ γέροναν κι' ὀρθωνόνταν καὶ πλαγιάζανε ξανά, καὶ λυγνοῦσαν κι' ἀντρεῖναινε σὲ μιὰ παράφορη ὁρμή, καὶ λυγνόντανε στὰ χάδια τοῦ ρυθμοῦ καὶ τινάζονταν ἄξαφνα σ' ἓνα σπασμὸ ἡδονικῆς ἀπόλαυσης. Ἄκουα τὸ ρυθμικὸ τους βῆμα νὰ χτυπᾷ κάτω ἀπὸ τοὺς τροχοὺς τοῦ τραίνου, κι' ἔβλεπα τὰ πέπλα τους τὰ ἱριδωτὰ καὶ τὰ ὀλόφωτα νὰ πλατιάζουνε στὸν ἀγέρα. Πότε ὀλόρδα, πότε ἐκπλωτά, ἀναδεδυόντανε τὰ ταριχευτὰ τους χέρια καὶ κυματίζανε μὲ τὸν παλμὸ τῆς μεθυμένης νιότης. Καὶ τὰ ἔπλεχα μαλλιὰ τους στριφογυρίζαν καὶ ἀνεμίζανε σὲ μιὰ

παράξενη παραζάλη, και γεμίζανε τους εξώστες του βαγονιού και μαστιγώνανε τα τοιχώματά του με τις χοντρές καταπράσινες πλεξούδες τους, και ξεγλυστρούσανε για ν' ακολουθήσουνε μ' ένα μακρόσυρτο φιδίσιο σφύριγμα τη φόρα του χορού. Και μέσα στα φωτερά τετράγωνα των ανοιχτών παραθυριών φαινότανε μιά και χανόντανε στη στιγμή, κι' ακολουθούσαν άλλα κι' άλλα τρεμουλιαστά κι' ὀρθόστητα, χλωμά και ροδισμένα κάπως από τόν ἥλιο, τὰ δλόγυμνα παρθενικά τους στήθη. "Ω! ἂν εἶταν ὄνειρο, θὰ ἤθελα νὰ μὴν τελείωνε ποτέ!...

— Φορτωμένες φέτος ἀπὸ κυδωνία οἱ κυδωνιές, εἶπε κάποιος, καταστρέφοντας τόσο σκληρὰ και τόσο ἀνύποπτα τὸ μαγικὸ μου τ' ὄνειρο.

Πετάχτηκα θυμωμένος στὸν ἐξώστη. "Αλήθεια. Τὸ τραῖνο ἔφτανε στὰ Λεχώνια περνώντας ἀνάμεσ' ἀπὸ περιβόλια γεμάτα δένδρα και τὰ δένδρα φορτωμένα με καρπούς. Δὲν ἤθελα νὰ μοῦ μιλήσει κανεὶς. "Ἡθελα νὰ ξαναπλάσω τ' ὄνειρό μου, νὰ ἰδῶ και πάλι μέσ' ἀπὸ τὸ θαυματουργὸ κρουστάλλι τῆς ψυχῆς μου. "Ἡθελα νὰ χαρῶ ὅλες τίς δλόφωτες ἐκείνες ἐμορφιές: τῆς ροδακινιάς τὰ μάγουλα, τὰ χεῖλη τῆς μηλιάς, τῆς κυδωνιάς τὰ στήθη. "Ἡθελά ν' ἀπολαύσω, ὁ νικημένος ἐγὼ ἀπὸ τὴ σκέψη τὸ μέστωμα κάποιας νικήτριας νύχτης, ἤθελα νὰ γύρω, ὁ κουρασμένος ἐγὼ ἀπὸ τὴ σκληρὴ πραγματικότητα, μέσα στὴ μητρικὴ ἀγκαλιά τῆς φαρμακολύτρης ἀπάτης.

Σταθήκαμε ἀρκετὴ ὥρα στὰ Λεχώνια. Προσπάθησα νὰ συγκεντρωθῶ, νὰ κατατοπίσω τίς ἐντυπώσεις μου, ἐτοιμάζοντας γιὰ νέες λειτουργίες τὸν ἀποδέκτη τῆς ψυχῆς μου. Μὰ δὲν τὸ κατόρθωσα. Εἶταν τόσο καταποδιαστές τόσο ταραχτικὲς οἱ συγκινήσεις μου, ὥστε κατὰ λαβα πὼς ἔπρεπε ν' ἀφήσω τὸν ἑαυτό μου ἀκυβέρνητο στὶς ξαφνικὲς ἐναλλαγές τοῦ ὁνείρου. "Ἐνα πρᾶμα θυμοῦμαι μόνο καθαρά τὴ ραγισμένη καμπάνα τοῦ σταθμοῦ ποῦ μᾶς ἔδωσε τὴν προσταγὴ νὰ ξεκινήσουμε.

— Σὰν τραγίσιο κουδούνι, παρατήρησε ὁ Γιώργος.

"Αλήθεια. Κουδούνιζε σὰ βραχνὸ τροκάνι τράγου ποῦ σέρνει τὸ ἀργοκίνητο κοπάδι σὲ κάποια βουνοπλαγιά.

— Σημεῖο πὼς θὰ σκαρφαλώσουμε τώρα στὸ βοινὸ, ἀπάντησε ὁ "Αλέκος.

"Ἐνα σύνεφο πυρωμένου καπνοῦ σκέπασε τὸ βαγόνι μας. Θάλεγε κανεὶς πὼς τὸ τροχήλατο σερπετὸ πῆρε βαθιὰ τὴν ἀνάσα του και φυομάνησε με ὅλη τὴ δύναμη τῶν φλογερῶν του σπλάχνων ἀντίκρου στὶς δλόρθες ἀποστάσεις ποῦ ξετυλίσουνταν ἀπειλητικὲς μπροστά του, φευγατικὲς σὲ μιὰ ὑπουλὴ ταχύτητα με χίλιους ἐλιγμούς, και ποῦ ἔπρεπε νὰ τίς κυνηγήσει; νὰ τίς προφτάσει, νικώντας καθ' ἐμπόδιο, τσουλπατώντας τὸ ἀτίθασσο κορμί τους, ἴσια με τὸν τελικὸ τους συντριμὸ κάτω ἀπὸ τ' ἀτσαλένια του πόδια. Μιὰ δυνατὴ, μακρόσυρτη σφυριγματιά, σὰ μιὰ κραυγὴ θριάμβου, και τὸ τραῖνο ρίχτηκε ὀρμητικὰ στὸ χρυσὸ μονοπάτι ποῦ ἀνέβαινε στὸ βουνό.

"Ἀξαφνα, στὰ μάτια ὅλων μας σπιθοβόλησε τὸ βλέμμα. Στὸ πρὸ-

σωπό μας ἔλαμψε ἡ ζωηράδα κάποιου ξύπνου. Νιώσαμε τὰ στήθη μας νὰ φουσκώνουν ἀπὸ ἀμόλυπτη πνοή. Στὸ μέτωπό μας νιώσαμε ὀλοκάθαρη τὴ σκέψη. Κάποιο εὐεργετικὸ πνεῦμα υγείας και καλοσύνης πλημμύρισε τὴν ὑπαρξή μας Γενήκαμε σὰν παιδιὰ. Σὰν παιδιὰ με τὴν ἀπλὴ ψυχὴ, δίχως τὴ θλίψη τοῦ παρελθόντος, δίχως τὴν ἀμφιβολία τοῦ μέλλοντος, μονάχα με τὸν ἄκακο πόθο ν' ἀπολαύσουμε στὸ παρὸν τὴ φυσικώτερη χαρὰ τῆς ζωῆς. Πετάχτηκαμε δλόρθοι. Μιὰ δροσιὰ εἶχε πλημμυρίσει τὸ βαγόνι μας. Δὲν εἶταν ἡ χαμόσυρτη δροσιὰ τοῦ κάμπου, οὔτε ἡ βαρειά δροσιὰ τῆς θάλασσας ποῦ συντρίβει τὰ μέλη και ναρκώνει τὴ θέληση, σέρνοντας μονάχα τοὺς λογισμούς σὲ ὄνειρα θαμπὰ μέσα σὲ κουραστικὸς δρίζοντες, ὅπου φρυμάζει ὁ πόθος ἡ θρηνεὶ σπαραχτικὰ ἡ νοσταλγία, κι' ὅπου ξυπνάει κανεὶς πολὺ σκληρὰ στὴ σκληρὴ πραγματικότητα. Εἶτανε κατ' ἄσυνήθιστο, γιὰ μᾶς. Εἶταν' ἄλλοι ἀνώτερη πραγματικότητα, τόσο δυνατὴ μὰ και τόσο ἀπλὴ, ὥστε νιώσαμε μέσα μας νὰ ὑποχωρεῖ σιγὰ σιγὰ, νὰ σβύνει κατόπι δλότελα ἡ πολύμορφη, πολύτροπη και γι' αὐτὸ ἀνισόρροπη και γι' αὐτὸ κουραστικὴ τοῦ καθενὸς μας ἀτομικότητα. Εἶταν ἡ παγερὴ δροσιὰ τοῦ βουνοῦ. "Ο λαγαρισμένος ἀγέρας, ἐμπυχωμένος ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῶν περήφανων πλασμάτων ποῦ ζοῦνε μόνο στὶς ψηλές κορφές, εὐωδιασμένος ἀπὸ τὴ γαλήνια προσευχὴ τῆς ἀγάπης τους, ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὴν ἀπέραντη ἐλευθερία τῶν οὐρανῶν. Καὶ νιώσαμε τότε ν' ἀρμονίζεται ἡ ὕλική με τὴν ἠθική μας ὑπόσταση σὲ μιὰν ἀγγελικὴ ἀγαλλίαση κ' εὐφροσύνη. "Ο ψεύτικος κοινωνικὸς μας ἀνθρωπισμὸς ἔπαιρνε μέσα μας κάποιον ἀσυνήθιστο παλμό. Μέσα μας κυριαρχοῦσε τώρα, ὄχι ὁ ταπεινὸς και ἄθλιος ἀτομισμὸς ποῦ τὸν διαμορφώνει ἡ καθημερινὴ ζωὴ, παρὰ ὁ ἀτομισμὸς ὁ ἀνώτερος, ἔτοιμος ν' ἀναπτυχθεῖ στὶς ἀψηλότερες πνευματικὲς σφαῖρες.

Μαζωμένοι στὸν ἐξώστη κοιτάξαμε μ' ἔκσταση τοιγύρω μας. "Ανεβαίναμε, ανεβαίναμε ὀλοένα. Τὸ χρυσὸ μονοπάτι ποῦ ἀκολουθήσαμε πάντα στὸ βουνό, σερνότανε στὸ φρύδι τῆς χαράδρας, ἀγκάλιαζε τοὺς πελώριους βράχους, ἀπόφευγε τοὺς ἀπότομους γκορεμούς, παραμέριζε σκιαγμένο ἀπὸ τὰ βάραιθρα, ἀλαργάριζε ἀπὸ τίς ὀρθοκομένες καμπές σὰ νὰ φοβότανε μήπως παραμόνευε κανεὶς ἀπὸ πίσω, λυγοῦσε τὸ κορμί του, τινάζότανε πέρα ἀπὸ τὰ γεφύρια, χανότανε πίσω ἀπὸ τίς ράχες, ξαναφαινότανε μακρὰ νὰ ξετυλίγει τοὺς ἐλιγμούς του. Καὶ τὴν ταχύτητα, βροντερό, ἀχόρταγο, με τὸ λαχάνισμα τῆς γιγαντωμένης κ' ἐπίμονης προσπάθειας και πότε πότε με μιὰ μεγάλη και μακρόσυρτη κραυγὴ θριάμβου.

— Ταξιδεύουμε σὲ διακόσια μέτρα ὕψος, εἶπε ὁ Μέρκος. "Αιστερά μας οἱ βουνοπλαγιές δρομίζανε ὀλόρθες πρὸς τὸν οὐρανό, δεξιὰ μας ὀβολοῦσανε σκυμένες πρὸς τὴ θάλασσα. "Ἡ θάλασσα! "Ἀπλωνότανε τώρα ἐκεῖ κάτω, μακρὰ, πολὺ μακρὰ, σὰν ἀπέραντη γαλάζια λάμψη, κ' ἔμοιαζε τόσο ἀτάραχη μέσα στὴ θεὰ τῆς λαμπρότητας ὥστε τὰ κύματα και τ' ἀκρογᾶλια φαινόταν ὄχι σὰν ἀνάγλυφα

παρά σὰ ζωγραφισμένα με ἀπλὲς φωτεινότερες γραμμές. Κι' ἀπὸ τὴν πιδὶ ψηλὴ βουνογραμμὴ ὅπου μποροῦσε ν' ἀνέβει τὸ βλέμμα μας ἴσια με τὴ θάλασσα κάτω, χιλιάδες ἐλιές, ἀτέλειωτες χιλιάδες, με τὸ γκριζογάλαζο φύλλωμά τους, κατεβαίνανε τρεχάτες. Ἐνα τρέξιμο γοργό, πότε καταποδιαστό, πότε τρελλό καὶ παραζαλισμένο, τὸ πλήθος πυκνὸ κι' ἀπροσδιόριστο, κι' ἀπέραντες οἱ ἀποστάσεις. οἱ γεμάτες ἀπὸ τ' ὄραμα. Ἐφτανε νὰ μακραίνει λιγάνι τὸ βλέμμα μας καὶ τὰ δέντρα φαινότανε τότε σὰν κρουστοὶ χαμόσυτοι θάμνοι ποὺ ἁρμονίζανε σ' ἕνα γραφικὸ σύνολο τὴν ἀκανόνιστη γῆ. Θάλεγε κανεὶς πὼς ἕνας πελώριος μυριόριζος καὶ μυριόκλωνος κισσὸς εἶχε σκεπάσει τὸ βουνό, πὼς ἕνα πλατὺ ἀνεμοφύσημα τάραζε παντοῦ τὸ φύλλωμά του γεμίζοντας τὴν ἀτμόσφαιρα με πράσινες με γκριζες καὶ με γαλάζιες ἀνταύγειες. Κι' ὅλ' αὐτὰ βουβὰ μέσα στὸ χρυσὸ σπιθοβόλημα τοῦ ἡλίου, σὲ μιὰν ὁλόφωτ' ἡρεμία καὶ γαλήνη ποὶ κατέβαινε ἀπάνω τους σὰν εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

— Γιὰ ἰδέτε, παιδιά, ἐδῶ κ' ἐκεῖ, κ' ἐκεῖ πιδὶ πέρα . . .

Κάθε σημεῖο, κοντινὸ ἢ μακρινό, σὲ κάθε μεριά τῆς πολύπτυχης γῆς, κ' ἕνα ἰδιαίτερο φέγγος, μιὰ θανάσια παραλλαγή τῆς ἴδιας ἐμορφιάς. Ἐκεῖ, στὴν κορφὴ, με τὰ τρεμάμενα φύλλα τους πὺ τὰ βλέπαμε, καθὼς περνούσαμε χαμηλότερα, κι' ἀπὸ τὴν ἀσημένια τους μεριά, με ρόδινοὺς κορμούς ἀπὸ τὸ χτύπημα τοῦ ἡλίου ποὺ κατέβαινε τώρα ὁλοπόρφυρος στὴ δύση, ὁλόρθες οἱ ἐλιές, γραμμένες πάνω στὸ βαθυγάλαζο φόντο τ' οὐρανοῦ. Καὶ μυρμιγκιάζουνε πιδὶ κάτω στὶς πλαγιές, γκριζοπράσινες τώρα, καὶ κατρακυλοῦσανε πιδὶ κάτω, γεμίζοντας τὶς χαράδρες, ἀκόμα πιδὶ μουντόχρωμες—χιλιάδες οἱ ἐλιές, ἀμέτρητες χιλιάδες, κατεβαίναν ὁλοένα πρὸς τὴ θάλασσα ποὺ στεκόταν ἐκστατική, σὰ θαμπωμένη ἀπὸ τὶς ἀπειράριθμες κόρες τοῦ βουνοῦ ποὺ τρέχανε, μ' ὁλόγυμνα τὰ κάλλη τους, στὸ δροσερό της συναπάντημα.

— Γιὰ ἰδέτε, ἐκεῖ κάτω, ἐκεῖνα τὰ σπιτάκια, θαμένα θάλεγε κανεὶς μέσα στὶς πράσινες φυλλωσιές.

— Δὲν εἶναι ὅλα σπιτάκια, εἶπε ὁ Μέρος. Τὰ περισσότερα εἰν' ἐλαιοτριβεῖα. Βλέπει' ἐκεῖ; φαίνεται ὡς τὰ μισὰ ὁ τροχὸς τοῦ μύλου.

— Ἀλήθεια. Μὰ γιατί τὰ σκεπάζουνε με πλάκες κι' ὄχι με κεραμίδια;

— Γιατὶ μόνο οἱ βαρεῖες αὐτὲς πλάκες ἀπὸ σκιστόλιθο μποροῦνε ν' ἀντέχουνε τὸ χειμῶνα στὴ μαγία τῶν ἀνέμων ποὺ λυσσομανοῦνε στὸ βουνό. Μὴν τὸ ξεχνᾶτε, ταξιδεύουμε σὲ τριακόσια μέτρα ὕψος. Τὰ κεραμίδια θὰ σκορπιζότανε σὰ φύλλα στὸ πρῶτο δυνατὸ φύσημα τοῦ βοριά. Βλέπετε; δὲν ὑπάρχει οὔτε παράθυρο στὸ βορινὸ μέρος τοῦ σπιτιοῦ.

Ἐλεγε σωστὰ ὁ Μέρος. Πόσο θάθελο νὰ βρεθῶ σὲ μιὰ τέτια κοσμοχαλασιά. Καὶ φαντάστηκα τὸ μεγάλοπρεπο θέαμα. Ἀκουσα τοὺς ἀνέμους νὰ σφυρίζουνε δεινὰ πάνω στὶς κορφές, νὰ πέφτουνε κατόπι

κραυγάζοντας, σὰ σιδερόφραχτοι κουρσάροι, πάνω στὶς σκοτεινὲς κ' ἐρημικὲς ράχες, τοὺς ἄκουσα νὰ βογγοῦνε στριμογμένοι στὶς χαράδρες. Κ' εἶδα τὰ δέντρα φοβισμένα, ἀναμαλλιάρικα, νὰ δέρονται ἀπελπιστικά καὶ νὰ σκούζουνε, νὰ σκούζουνε τὸ θρήνο τους σπαραχτικά κι' ἀπαίσια κάτω ἀπὸ τὸ μολυβένιο οὐρανό. Εἶδα ν' ἀνακατώνουνε τὰ δύο τους χρώματα σ' ἕνα τρομαχτικὸ φωσφορισμό, κι' ἄκουσα τὴ θάλασσα νὰ λυσσομανᾷ στὶς ρίζες τοῦ βουνοῦ, φρενιασμένη ἀπὸ τὶς γκριζες μεταλλικὲς ἀστραπὲς ποὺ ξεσέρονονται μέσα στὰ φυλλώματα, σὰν ἄπειρα τεράστια μαχαίρια ποὺ σκοτώνουνε τὴν πλάση.

Ἐνιωσα τὴν ψυχὴ μου κουρασμένη κι' ἔστρεψα τὴ φαντασίᾳ μου. Ὡ! καλύτερα νὰ χαρῶ τ' ὄραμα τὸ εἰρηνικὸ ποὺ εὐτύχησα νὰ τὸ ἀπολαύσω πέρσυ, σὲ μιὰν ἄλλη συντομότερη ἐκδρομῇ. Εἴταν οἱ ἐλιές φορτωμένες ἀπὸ τὸ καρπὸ τους. Γιορτάζανε τότε τὰ θεομοφώρια. Καὶ κατεβαίνανε γυρμένες κι' ἀργοκίνητες οἱ ἀειπάρθενες κόρες, κουβαλώντας πάνω στὸ κεφάλι τους, μέσα σὲ καταπράσινα κάνιστρα, τὸ πλούσια δῶρα τῆς γῆς ποὺ τὶς ἀνάθρεψε γιὰ νὰ τὰ παραδώσουνε στὴ φιλόανθρωπη φροντίδα τοῦ ταξιδιάρη πόντου. Τὶ σύμβολο ἢ ἐλιά, ἢ ἐλληνική μας ἐλιά! Τὶ σύμβολο πλούτου, δηλαδὴ εὐδαιμονίας, δηλαδὴ εἰρήνης—τὸ σύμβολο τῆς πιδὶ ἀκατάλυτης θρησκείας, τῆς θρησκείας τῆς ἀγάπης καὶ τῆς χαρᾶς.

— Στὸ ἐξῆς, εἶπα μέσα μου, θ' ἀνάψω κάθε βράδυ ἕνα καντήλι στὴν προστάτιδα θεᾷ, πὲς τὴν Πολιάδ' Ἀθηνᾶ ἢ Παναγιά Παρθένα, τὸ ἴδιο κάνει. Βέβαια, ἢ λυχνία μου δὲ θάναί χροσὴ, οὐτ' ἔργο τοῦ γλύπτη Καλλιάρχου, οὔτε ἢ καρδιά μου ἢ κολασμένη ἀπὸ τὰ πάθη θὰ μπορέσει ν' ἀνεβεῖ γιὰ νὰ πλαγιάσει στὰ γόνата τῆς παγκόσμιας παρηγορήτρας. Εἶμαι φτωχὸς καὶ παραστρατημένος ἀπὸ τὶς ἀλήθειες τῆς ζωῆς. Μὰ τί μ' αὐτό; Εἶδα τὴν ἐλιά κι' ἔνιωσα τὸν ἑαυτό μου πιδὶ ἐλληνικὸ καὶ πιδὶ ἀνθρώπινο. Θ' ἀνάψω κάθε βράδυ τὸ λυχνάρι μου καὶ θὰ παρακαλῶ, ὡς εἶμαι καὶ ἀνάξιος, γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὴν εὐτυχία τῆς πατρίδας μου, γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὴν εὐτυχία τοῦ σύμπαντος κόσμου.

— Τριάντα ἑκατομύρια ὀκάδες, εἶπε ὁ Μέρος, ἔδωσε ἡ περσινὴ ἐσοδεία τοῦ Πηλίου. Ἄν λογαριάσουμε, τὸ λιγότερο, πρὸς ὀχτὼ καὶ κάτι τὴν ὀκά, ἔχουμε διακόσια πενήντα ἑκατομύρια δραχμῆς. Ἡ γῆ αὐτὴ ποὺ βλέπεις, χάρισε πέρσυ στὰ παιδιά τῆς διακόσια πενήντα ἑκατομύρια δραχμῆς.

— Διακόσια πενήντα ἑκατομύρια δραχμῆς, ἐπανάλαβε μηχανικά ἢ Ἀντιγόνη, καὶ βύθισε τὸ ζωηρὸ τῆς βλέμμα μακρὰ, μέσα στὰ κρουστάλλινα παλάτια τῶν νεανικῶν τῆς πόθων.

— Ἄ, ὄχι, φώναξε, σὰς παρακαλῶ, ὄχι ἀριθμούς σὲ μιὰ τέτια στιγμή! Ὅ, τι ἄλλο θέλετε, μὰ ὄχι ἀριθμούς!

Ὁ Μέρος με κοίταξε χαμογελώντας.

— Καὶ ὅμως, ἀγαπητέ μου, ἢ ζωὴ ἑνὸς λαοῦ εἶναι ἀριθμὸς.

— Διαφωνῶ, ξανάπα πιδὶ δυνατό. Διαφωνῶ πέρα ὡς πέρα. Ἡ ζωὴ ἑνὸς λαοῦ εἶναι ἢ ἰδέα. Ἀκουσε Μέρο. Θὰ σοῦ πῶ κάτι παρὰ

ξένο, κάτι πού θά σοῦ φανεῖ παράλογο, μὰ θά σκεφθεῖς καί θά μέ καταλάβεις : Δέν ξέρω σταθερότερη πραγματικότητα ἀπό τήν ἰδεολογία..
Μέ κοίταξε κατάματα. Κατάλαβε πὸς εἶμουν πειραγμένος καί μώπασε. Πόσο δίκαιο εἶχε ὁ φίλος μου ! Μὰ πόσο δίκαιο εἶχαμε καὶ οἱ δύο.

Ἡ Γατζέα, ἡ Ἀγία Τριάδα, τὰ Καλὰ Νερά, τ' Ἀργυραῖκα. Ὅσα ὀνόματα καί τόσα θάμπη. Δέν τὰ βλέπαμε τὰ χωριά, χτισμένα καθὼς βρίσκονταν ἢ πολὺ πάνω ἢ πολὺ κάτω ἀπὸ τὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, μέσα στοὺς κόρφους τοῦ βουνοῦ. Περνούσαμε μόνο μπροστὰ στοὺς ἐρημικοὺς σταθμοὺς τους, μέ τὸ ἀπαραίτητο καφενεῖο στὸ πλάι πού περίμενε τοὺς ταξιδιώτες νὰ ξεκουραστοῦνε, καί μέ τοὺς ἀγωγιάτες πού θά τοὺς μεταφέρνανε, πάνω στὰ μουλάρια τους, στὰ σπίτια καί στὰ χτήματά τους. Ἀξαφνα, σὲ μιὰ καμπὴ τῆς γραμμῆς, στήν ἀντικρινὴ πλευρὰ τῆς χαράδρας, πάνω σὲ μιὰ κατάφυτη πλαγιά, μέσα στὸ κόκκινο φῶς τῆς δύσης πού φλόγιζε τὰ πάντα :

— Οἱ Μηλιές, εἶπε ὁ Μέρος. Τὸ τέμα τῆς γραμμῆς. Τὸ πιὸ σκυθρωπὸ χωριὸ γιατί δὲ βλέπει θάλασσα.

Δέν εἶτανε σκυθρωπὸ τὸ χωριὸ ὅπου θά περνούσαμε τὴν πρώτη μας νυχτιά. Ὁλοπόρφυρα τὰ σπίτια του καί στὰ παράθυρά του λαμποκοποῦσαν τὰ τζάμια. Καί πάνω ἀπ' τὶς στέγες ὅπου πέφτανε τὰ τελευταῖα ρόδα τοῦ δειλινοῦ μέσ' ἀπὸ τὸ σπασμένο ἀνθρακάλι τοῦ ἡλίου, κατακόκκινες, φλογότρεμες οἱ λεῦκες καὶ ὀλόρδες, μοῦ φανήκανε σὰν ἀναμένες λαμπάδες ὑμεναίου πού θά φωτίζανε τὴν πρώτη μας ἐρωτικὴ νυχτιά μέ τὴν παρθένα φύση.

ΟΜΗΡΟΣ ΜΠΕΚΕΣ

ΠΡΩΪΝΟ ΕΥΠΝΗΜΑ

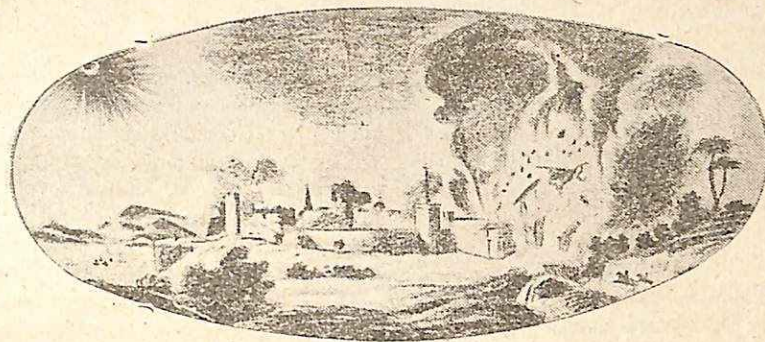
Ἀφοῦ ἐτεντώθηκες ὀκνὰ στὸ πουπουλιένο στρώμα
Τὰ μαῦρα μάτια σου ἀνοίξεις, στὸ φῶς τὸ πρωινὸ,
Κι' ἐστήριξες τὸ βλέμμα σου, σὰ βυθισμένο ἀκόμα
Μέσ', στ' ὄνειρο, σ' ἓνα σημεῖο τοῦ τοῖχου ἀντικρινό.

Ὑστερα, ἀνάσηκώνοντας τὸ λιγερὸ σου, σῶμα
Γύρω—τριγύρω ἐκοίταξες, καὶ ἓνα μειδίαμα ἄχνό,
Σὰ φοβισμένο, ἐπρόβαλε στὸ ρόδινο τὸ στόμα.
Ἀπ' τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο, κελάιδισμα αὐγινό.

Κάτω ἀπ' τὸν κῆπο ἀνέβαινε νὰ σὲ καλημερίσῃ
Κι' ἀπὸ τὴν γλῶσσά σου, ὡς τὴ ψηλὴ καὶ ὀλόρθο κυπαρίσσι
Τὰ φύλλα ἀργοσαλεύοντας στὸν πρωινὸν ἀέρα

Ὅλα εἰσιγοφιδύριζαν στὸν κῆπο· Καλημέρα!

Μὰ ἐσένα, ὦραϊα καὶ αὐτάρεσκη, πρῶτα ἡ ματιά σου πέφτει
Στὸν κῆπο πού ἀπ' τὰ κάλλη σου ξανὰ ἐξωντάνειρε καθρέφτη
ΓΕΩΡΓ. Κ. ΚΑΚΡΙΑΝΣ

Εἰκ. 1 (ἴδε σελ. 25)

Ο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, Ο ΕΥΝΑΡ ΚΑΙ Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΒΕΤΙΑ

[Διαλέξεις πού γήμηκαν στήν Ἀθήνα καί στὸ Βόλο ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ ἑλληνοελβετικοῦ Συνδέσμου τῶν Ἀθηνῶν Ἐυνάρ γιὰ τὴν ἐπέτειο τῆς ἐκατονταετηρίδας τῆς ἀφίξεως τοῦ Καποδίστρια στήν Ἑλλάδα στὰ 1827.

Ἡ Ἑλβετία καί ἡ Ἑλλάδα, ἔχουν, ἡ κάθε μιὰ, μιὰν ἡμερομηνία ξεχωριστή, γιὰ τὴν ὀριστικὴν ἀποκατάστασή τους. Γιὰ τὴν Ἑλβετία εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς οὐδετερότητός της, γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ ἡμέρα τῆς ἀνεξαρτησίας της.

Εἶναι, στοὺς περισσότερους, ἄγνωστο πὸς ἡ ἐλβετικὴ οὐδετερότης εἶναι ἔργο, κατὰ μέγα μέρος, τοῦ Καποδίστρια, σὲς ἀρχὲς τοῦ περασμένου αἰῶνα, στὴ στιγμὴ πού οἱ ταραχὲς ὀξυνόταν στὴν Ἀνατολή, τότες πού παντοῦ οἱ Ἕλληνες μίλουσαν γιὰ τὴν πατρίδα τους καί ὀργάνωναν τὸν Ὀμηρικὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἀπ' ὅπου θά ξεπηδοῦσε ἡ νικητρία ἐλευθερία. Ἄν λοιπόν, προφέρομε στὴν Ἑλβετία μὲ συγκίνηση τὸ νόμα τοῦ Καποδίστρια, δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχει μιὰ ψυχὴ στὴν Ἑλλάδα, πού ν' ἀγνοεῖ τὸ νόμα τοῦ Φιλέλληνα Ἰωάννη Γαβριήλ Ευνάρ. Εἶναι οἱ δύο αὐτὲς δυνατὲς φυσιογνωμίαι πού ἠθέλα νὰ ἐπικαλεσθῶ.

Υπάρχουνε στὴ δημοσίᾳ Βιβλιοθήκη τῆς Γενεῦς πολυάριθμα ἔγγραφα σχετικὰ μέ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀνεξαρτησία, ἔγγραφα πού εἶναι καί ἀνέκδοτα. Ἰδίως ἐπιστολὲς πού ἀποτελοῦν τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Καποδίστρια καί Ευνάρ πού μᾶς ἀφήνουν νὰ παρακολουθήσωμε λε-

πτομερῶς τὴν τύχη τῆς Ἑλλάδας. Δημοσίεψα ἀποσπάσματα, εἶναι χρόνια τώρα, στοῦ Ἐλευθεροντάκη, στὴν ἐποχὴ τῆς πρώτης ἐκδόσεως ἀπὸ ἑλληνικὰς φωτογραφίαις τοῦ Boissons στὸν Παργασσό. Ὁ Σύλλογος Ἐὐνὰρ στὴ Γενεύη, δημοσίεψε ἕνα ἀξιόλογο βιβλίον μετὰ τὸν τίτλον: Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀνεξαρτησία τοῦ προέδρου τοῦ κ. Ἐδουάρδου Charpuisat, ποὺ διευθύνει τώρα τὸ Journal de Genève.

Ἡ οἰκογένεια Εὐνὰρ ἦταν γαλλικῆς καταγωγῆς ἀπὸ τὸ Ντοφινέ. Πολιτογραφήθηκε στὴ Γενεύη τὸν 17ον αἰῶνα. Ὁ Ἰωάννης Γαβριήλ, ὁ Φιλέλληνας, ἦταν καλὸς οἰκονομολόγος, ἤξευρε νὰ ἰσορροπεῖ τὰ πιδ κατεστραμμένα οἰκονομικά, καὶ ὅταν καλέστηκε ἀπὸ τὸν Μεγ. Δούκα Φερδινάνδον νὰ σώσει τὴν Τοσκάναν ἀπὸ τὴν χρεωκοπία, ἐπανόρθωσε στὴ στιγμὴ τὸν προϋπολογισμὸ τοῦ Κράτους.

Γυρίζοντας παρευρέθηκε στὶς πρώτες προσπάθειες τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως, εἶδε τὰ λείψανα τῶν ἀποσυντεθειμένων νὰ καταφεύγουν στὴ Γενεύη, καὶ ἀπὸ τότε ἀφοσιώθηκε σῶμα καὶ ψυχὴ στὸ ἑλληνικὸ ζήτημα.

Ἄν ἐρευνήσει κανεὶς στὶς χειρόγραφες ἀκόμη ἐπιστολὰς καὶ κεῖνες ποὺ μέχρι τῆς στιγμῆς δημοσιεύθηκαν, εἰσχωρεῖ καλύτερον ἅπ' ὅτι θὰ μπορούσα νὰ κάμω ἐγὼ στὴν ψυχικὴ εὐγένεια τῶν ἐξόχων αὐτῶν ἀνδρῶν. Τὰ ἔγγραφα ποὺ εἶδαν τὸ φῶς τὰ τελευταῖα χρόνια, ἐπιτρέπουν νὰ παρακολουθήσωμε ὥρα πρὸς ὥρα τὸν Καποδίστρια κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκλογῆς τοῦ ὡς Κυβερνήτου στὰ 1827.

Τὸν Ἀπρίλη βρισκόταν στὸ Παρίσι, τὸ Μάη στὸ Βερολίον, τὸν Ἰούνιον στὴν Πετρούπολιν ὅπου, πῆγαινε, καθὼς ἔγραφε στοὺς φίλους τοῦ στὴ Γενεύη, γιὰ ν' ἀφήσει τὴ ρούσικη στολή του, γιὰ νὰ ναι στὸ ἐξῆς μόνον «Ἑλληνας». Τὸν Αὐγούστο καὶ Σεπτέμβρη ὁ Καποδίστριας πέρασε ἀπὸ τὸ Λονδίνο ἀπὸ τὸ Παρίσι καὶ ξαναπῆγε στὴν Γενεύη ὅπου ἔμεινε μερικὲς ἡμέρες, ἀπὸ τὴν 31 Ὀκτώβρη ὡς τὶς 6 Νοεμβρ. Ἀπὸ κεῖ, ὁ Κυβερνήτης διενθύνθηκε στὴν Ἀλκιῶνα, ἅπ' ὅπου θὰ πῆγαινε στὴν Ἑλλάδα. Εἶναι γνωστὸ πῶς ὁ Κυβερνήτης ἔφτασε στὴν Ἑλλάδα στὶς 7 Ἰανουαρίου 1828 παλιὰς ἡμερομηνίας.

Ἰδοὺ μερικὰ ἀποσπάσματα τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Καποδίστρια στὸν Εὐνὰρ κατὰ τὸ διάστημα ποὺ περιγῆθηκε ἀπὸ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ στὴν Ἑλλάδα. Ἡ πρώτη εἶναι ἀπὸ τὴν Πετρούπολιν στὶς 22 Ἰουνίου 1827.

«Ἐχω προστά μου, γράφει ὁ Καποδίστριας στὸν Εὐνὰρ, τὰ πραχτικά τῆς Τροϊζήνης τῆς 2—14 Ἀπριλίου, ποὺ ἡ Ἑθνικὴ Συνέλευσις μοῦ ὀρίζει τὴν ἐπταετὴ Προεδρεία τῆς Ἑλλάδος. Δὲν μπορῶ εὐθὺς ἀμέσως νὰ προῖδω τί θ' ἀπογίνω, κ' ἂν μοῦ δώσουν νὰ φέρω τὸ σταυρὸ ποὺ ὁ Θεὸς μοῦ προορίζει μετ' ὅργανο τῆς Συνελεύσεως. Ἐξέρει πῶς κάθε ἀπόφασις σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσιν δὲν μπορεῖ νὰ ἐξαχρηθεῖ οὔτε μονάχα ἀπὸ τὴ θέλησίν μου, οὔτε μόνον ἀπὸ τοὺς πόθους τῶν Ἑλλήνων. Χρειαζεται ἀκόμη νὰ μὴν ἀρνηθοῦν αἱ

Δυνάμεις. Δὲν θὰ μ' ἀδικήσετε πιστεύοντας πῶς τὰ θέλητ' αὐτῆς ζωῆς, εἴτε τὰ ἀνθρώπινα μέγαλα μποροῦν ὁπωσδήποτε νὰ ἐλαττώσουν στὰ μάτια μου καὶ στὴ συνείδησίν μου τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος. Μένω, πάντα καὶ ἀμετάβλητα, δόκιμος ὁ ἄνθρωπος τοῦ καθήκοντος. Περιμένω μὲ ἡρεμία καὶ ἐμπιστοσύνη τὴν ἀπόφασιν ποὺ ἔκτενσα νὰ πάρω (ἐννοεῖται ἀπὸ τίς τρεῖς μεσιτεύουσες Δυνάμεις) καὶ θὰ γίνῃ ὅτι θέλει ὁ Θεός».

Ὁ Εὐνὰρ ἦταν βέβαια ὁ ἄξιος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Φιλελληνισμοῦ, καὶ πολὺ δίκαια ὁ Meri Melleville στὴ Γαλλικὴ Βουλὴ σὲ πλήρη ἀπαρτία ἔγραφε στὰ 1848. Σωστὰ εἶπαν πῶς δὲν εἶναι οἱ Κυβερνήσεις τῆς Εὐρώπης ποὺ ἔσωσαν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' εἶναι ἡ κοινὴ γνώμη, εἶναι ἕνας ἀπλὸς πολίτης τῆς Γενεύης, ὁ Εὐνὰρ, ποὺ σήκωσε ὅλη τὴν Εὐρώπην νὰ βοηθήσῃ τὴν Ἑλλάδα. Στὴ Γενεύη ἦταν ὅμως καὶ ἄλλοι φίλοι, στοὺς ὁποίους ὁ Καποδίστριας ἐμπιστεύθηκε μετὰ τὴν ἴδια εἰλικρίνεια. Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς βοηθειῶν Γενεύης ἦταν ὁ πάστορ Μωνιέ, στὸν ὁποῖον ἀπευθύνθηκε ὁ Καποδίστριας ἀπὸ τὸ Λονδίνο, λίγο πρὶν νὰ γυρίσῃ στὴ Γενεύη γιὰ τελευταία φορὰ.

Λονδίνο, 20 Αὐγούστου 1827.

«Ζητῶ ἕνα ἄνθρωπον ποὺ νὰ σᾶς μοιάζει, καὶ ποὺ νὰ μπορεῖ καὶ νὰ θέλῃ νὰ μοιραστῇ τὴν τύχη μου, δηλ. τίς δουλειές μου καὶ τὴ φτώχεια μου . . . Εἶμαι μονάχος, μετὰ κακὴν ὕγεια, γέρος, ἐξαντλημένος ἀπὸ τοὺς κόπους: Ὅμως ἡ ψυχὴ μου δὲν εἶναι. Ὁ Θεός, τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος μοῦ παρέχουν καὶ θὰ μοῦ παρέχουν δυνάμεις. Μὰ δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ ὅλα, γιὰτὶ ὁ ἐλικὸς καιρὸς δὲν εἶν' εὐνοϊκός . . . Ἐχῶ λοιπὸν τὴν πιδ βιαστικὴ ἀνάγκη ἐνὸς φίλου, ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ γίνῃ νοητὴ μετὰ λέξιν, τὴ σκέψιν μου, καὶ νὰ τὴν κάμῃ νὰ συλλάβῃ, ὅπως θὰκατα ἐγὼ καὶ καλύτερα, ἀπὸ κοινὰ ἢ ἀπὸ ἀλληλογραφία . . . Μὰ τί θὰ τοῦδιναν σ' ἀντάλλαγμα; Ἀλῆμονο. Σᾶς τὰ εἶπα πιά: Δουλειὰ καὶ πάλιν δουλειὰ, χωρὶς χροῖμα, ἢ ἐλάχιστο. Ὅτι μπορῶ νὰ τοῦ προτείνω εἶναι νὰ μοιραστῇ μαζί μου τὸ ψωμί καὶ τ' ἀλάτι τῆς φιλίας, τὴ φτώχειά στέγη ὅπου θὰ φυλάξω τὸ γκρίξο κεφάλι μου, τὴν καλὴ ἢ τὴν κακὴ τύχη ποὺ ὁ Θεὸς μᾶς ἐπιφυλάσσει, καὶ 1,200, ἢ 1,500 φράγκα τὸ χρόνο γιὰ τὰ μικρά μου ἔξοδα. Ἄν βρεῖτε αὐτὸν τὸ θησαυρὸ στὸ Παρίσι, ἢ στὴ Γενεύη, σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ γράψετε τὸ τυχύτερον.»

Ὅσο εἰσχωρεῖ κανεὶς στὸ χαρακτῆρα τοῦ Καποδίστρια, τόσο τὸν θαυμάζει, γιὰτὶ δὲν θάφηνε ὁ καθένας τὴν ἡσυχία μᾶς ἀπὸ τίς μεγαλύτερες δυνάμεις τῆς Εὐρώπης γιὰ νὰ πέσει σὲ μιὰ χώρα κατεστραμμένη ἀπὸ δεσποτικὴ κατοχὴ ὕστερ' ἀπὸ πολυχρόνιο πόλεμον. Ἡ μετριοφροσύνη τοῦ ἦταν παροιμιώδης, τὸ μόνον διακριτικὸ σημεῖο ποὺ τὸν ἔκανε νὰ ξεγυρᾷ ἦταν μιὰ ἀσπρογάλαξιν ἑσάρπα ποὺ τοῦ εἶχε δωρήσῃ ἡ κ. Εὐνὰρ. Σ' ἕνα ὑστερόγραφο, μετ' ἡμερομηνία 9

Souscription p. des Grecs (Retourner dans leur patrie)

Une partie des Grecs échappés aux désastres de la Moldavie & de la Valachie, & qui étoient réfugiés en Russie, retournent dans leur patrie, munis de passeports russes, & de trouvaient au nombre de 150 en Suisse. Ces infortunés ont fait un long voyage, dans la saison la plus rigoureuse, & ont épuisé toutes leurs ressources. Les villes de Strasbourg, de Darmstadt, de Stuttgart &c. les principales villes de la Suisse ont pourvu jusqu'à présent à leurs besoins les plus urgents. Leurs bienfaiteurs de Suisse, qui s'occupent avec zèle des moyens de faciliter leur retour dans leur patrie, ont déjà adressé vers d'autres aux, qui sont maintenant à la recherche de bienfaiteurs. Les pasteurs Gerlach & Eutscher, dans cette union toute benigne se montrera sans doute aussi généreuse que d'autres villes, moins considérables de la Confédération Helvétique & de l'Allemagne. Les personnes bienfaisantes qui voudront contribuer à secourir d'une manière efficace ces 150 infortunés, sont priées de remettre le montant de leurs souscriptions à Mrs Chenevière Hoff, Diodati, pasteur, Jacob Duvall père, Gerlach pasteur, Eutscher pasteur, George Maurer, Martin Huber &c.

Souscripteurs		Souscripteurs	
Francs. cent.		Francs. cent.	
M ^{rs} De Gode, Salgues —	12. —	M ^{rs} J. Regaud, Conseiller —	23. 55
Le Gendre, Péllet —	10. —	De Roches, chancelier —	10. —
Micheli, Vindis —	12. —	Sullin Diodati, chancelier —	10. —
Masbou, Vindis —	12. —	Puerari, fruit de Solide —	10. —
Vierret, Vindis —	12. —	Duvall, conseiller —	25. —
Schmidt, Vindis —	12. —	Diodati, pasteur —	20. —
Oder, ant. Vindis —	20. —	Rasner, pasteur —	5. 70

Souscripteurs		Souscripteurs	
Francs. cent.		Francs. cent.	
M ^{rs} Porrey, pasteur —	3. —	M ^{rs} Bonas, Rosa —	22. 80
Huber, pasteur —	6. —	Granelus —	10. —
Mouchon, pasteur —	5. —	Martin, Fery —	5. —
Hoyer, pasteur —	5. —	M ^{rs} Martin, Labe —	5. 70
Pasteur, pasteur —	5. 70	Martin, Labe —	5. 70
Claparède, pasteur —	20. —	M ^{rs} Martin, Labe —	5. —
Richard, ministre —	5. 70	M ^{rs} Martin, Labe —	5. 70
Vauchon, Professeur —	6. —	Martin, Labe —	5. 70
Bellier, Professeur —	20. —	Martin, Labe —	10. —
Duby, Professeur —	5. 70	Deillon —	40. —
Chenevière, Professeur —	5. 70	Kraft —	5. —
un anonyme —	5. 70	Popp —	5. —
M ^{rs} Fatio-Regaud —	12. —		
Auvert, Savoyen —	22. 80		
Simondi —	22. 80		
F. Odier, Dieupierre —	20. —		
Guionis —	100. —		
Houss —	30. —		
M ^{rs} Steiner de Germain —	18. —		
M ^{rs} Joly-Baton —	5. 70		
M ^{rs} Guval, à Gex —	11. 40		
M ^{rs} Duval —	5. 70		
F. d' Duval —	20. —		
F. d' Duval —	20. —		
F. Duval, père —	100. —		
François Duval, Capit. —	22. 80		
F. Duval, à Moudon —	100. —		
M. Duval, aîné —	10. —		
Radcalist —	5. 70		
M. Loret, Châtelain —	23. 20		
Schumborg —	11. 40		

(Fin 2)

Φεβρουαρίου 1828 από την Αίγινα ο Καποδίστριας έγραψε στον Εύνάρ να πει στην κ. Εύνάρ πως η γαλανόλευκη έσάρπα του φιγουράρει και θα φιγουράρει. Είναι η μόνη διακριτική μάρκα του Κυβερνήτη της Ελλάδας».

Υπάρχει σχεδόν χιοῦμορ, σ' αυτό το ύστερόγραφο. Και όμως η θλίψη ξεχύλιζε καθημερινά το ποτήρι του. Οι εκκλήσεις του στον Εύνάρ είναι συγκινητικές. Θέλει όποσδήποτε να υψώνει το ηθικό επίπεδο της χώρας, τα φτωχόπαιδα ζητούν την επέμβασή του. Ο Εύνάρ του στέλνει την πρώτη φορά 20,000 φράγκα, ύστερ' 50,000 για τα σχολεία. Στην Αίγινα ένα σχολείο έφερε τῶνομα του ευεργέτου της Γενεύης. Είμαστε στὰ 1830. Τὸν ἐπόμενον χρόνο ὁ Κυβερνήτης δὲν ὑπῆρχε πιά.

Κάποιες περιστάσεις μού έφεραν στην κατοχή ανέκδοτα έγγραφα, κιτρινισμένα από τὸν καιρὸ, σχετικά με τις ὁργανώσεις της Γενεύης για τὴ συνδρομὴ της Ελλάδας. Ένα έγγραφο, χωρίς ἡμερομηνία, πὸν μπορούμε νὰ βάλουμε στὸ 1821, ἀπὸ τὴ σειρά τῶν γεγονότων, εἶναι μιὰ ἐκκλήση στοὺς στρατιῶτες πὸν περνοῦσαν ἀπὸ τὴ Γενεὴν γιὰ τὴν Ελλάδα. Ὁ πρῶτος αὐτὸς κατάλογος ἐγγραφῆς ἔχει δνόματα οἰκογενειῶν της Γενεύης πὸν ὑπάρχουν ἀκόμη, Liotard, Duval, Vernet, Choisy, Pictet καὶ πολλὰ ἄλλα.

Μιὰ δεύτερη γνωστοποίηση, τῆς 31 Δεκέμβρη τοῦ ἴδιου χρόνου καθορίζει τὴν ὁργάνωση τῶν βοηθειῶν ὅσων δόθηκαν στοὺς Ἕλληνες στρατιῶτες πὸν γλύτωσαν ἀπὸ τὴ σφαγὴ της Βλαχίας καὶ της Μολδοβίας κ' ἔφτασαν στὴν Ἑλβετία ὕστερ' ἀπὸ μιὰν Ὀδύσσεια πὸν θυμίζει κείνη τοῦ Σερβικοῦ στρατοῦ στὴν Κέρκυρα, σὺς ἀρχὲς τοῦ παγκοσμίου πολέμου. (εἰκ. ἀρ. 2).

Ἡ Γενεὴν στὸ δρόμο της Μασσαλίας, λιμένος πὸν ὁδηγεῖ στὴν Ελλάδα, γίνεται πέρασμα τῶν ἀκρωτηριασμένων στρατιωτικῶν σωμάτων. Ὅλες οἱ ἐκκλήσεις, οἱ ἀπευθυνόμενες στὸν Ἑλβετικὸ λαό, βρίσκουν ἄμεσην ἀπήχηση σὺς τοπικὲς ἐπιτροπὲς της Βέρνης, της Βάλης της Ζυρίχης. Ἡ τελευταία αὐτὴ πόλις ἦταν ἀληθινὸ κέντρον ἀνεφοδιασμοῦ πὸν ἀπηύθυνε στὴ Γενεὴν τὴν ἀκόλουθη εὐγλωττὴ παράκληση, ἀπὸ τὴν ὁποία θ' ἀναφέρω μόνον ἓνα μέρος. «Τὰ μέλη της Ἐπιτροπῆς της Ζυρίχης σκέφτηκαν πὸς εἶχαν ἡθικὴν ὑποχρέωση οἱ Ἑλβετοὶ νὰ βοηθήσουν ἓνα ζήτημα πὸν ἐνδιαφέρει οὐσιωδῶς τὴν ἀνθρωπότητα τὸ Χριστιανισμό, τὴν Ἑλευθερία».

Οἱ ἐκκλήσεις αὐτὲς διαδεχόταν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη ἀδιάκοπα.

Ἰδοὺ μιὰ, ἀπευθυνόμενη ἀπὸ τὸν πιδ παλιὸ φοιτητικὸ σύλλογο της Γενεύης σὲ κείνον της Ζυρίχης.

«Ἐμεῖς οἱ ὑπογραμμένοι, ἐμψυχωμένοι ἀπὸ τὸ ζωηρότερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ ἔθνους ἐκείνου πὸν ἀνάλαβε ἄγωνα φοβερόν ὅσο καὶ ἡρώϊκόν, συμμεριζόμενοι τὺς διαθέσεις πὸν ἐκδηλώνει δλόκληρη ἡ Εὐρώπη γιὰ νὰ τὸ βοηθήσουν στὴν εὐγενειὰ του προσπάθεια, ἀπευθυνόμαστε ἀδελφικὰ σὲ σὰς συμπολίτες, σὰς καλοῦμε

νὰ ἐνωθεῖτε μαζί μας στὸν ἴδιο σκοπὸ, καὶ νὰ μὴ μείνετε ἀπαθεῖς θεατὲς, σ' ἓνα ὥραϊο καὶ γενναῖο κίνημα».

Τὸ ἐγγράφο τελίῳνε με τὺς ὑπογραφὲς τῶν φοιτητῶν καὶ εἶχε τὰ ποσὰ πὸν ἔδωσεν ὁ καθένας. Νέος κατάλογος ἐγγραφῆς στὸν Ἰούλιο τοῦ 1822. Τέλος, σὺς 6 Σεπτεμβρίου 1826 μιὰ ἐπιτροπὴ πήγαινε στὴ Γενεὴν, γιὰ νὰ ὁργανώσει μεθοδικὰ τὴν παροχὴ βοηθείας στὴν Ελλάδα. Μιὰ πολὺ φυσικὴ συγκίνηση μᾶς περιβαρύνει ξεφυλλίζοντας τὺς κιτρινισμένες σελίδες, τεκμήρια ἐνὸς ἀνώτερου ἰδανικοῦ, ἰδίως τὴν ἐκκλήση της 19 Ἀπριλίου 1826, τὴν ὥρα πὸν ἡ Εὐρώπη ζοῦσε στὴν ἀγωνία γιὰ τὴν πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου. Ὑστερα ἦρθε ἡ βδομαδιάτικη ἐγγραφὴ πὸν προτάθηκε στὴ Γενεὴν ἀπὸ τὸν Εύνάρ, ἀνάγκη νὰ συντείνουν ὄχι μονάχα στὸν ἐπισιτισμὸ της χώρας πὸν πολιοῦσε, ἀλλ' ἐπίσης στὴν ἐξαγορὰ γυναικοπαίδων πὸν οἰχτήκαν σὺς ἐχθρικὲς ἀγορὲς. Εἰμ' εὐτυχῆς βλέποντας πὸς καὶ οἱ καλλιτέχνες της Γενεύης συντείνουν παρόμοια σ' αὐτὴ τὴ σταυροφορία ὑπὲρ της ἑλευθερίας. Μέσα σὺς παραστάσεις καὶ συναυλίες πὸν δόθηκαν στὰ 1826, ξεχωρίζει ἓνα πρόγραμμα, πὸν τὸ χειρόγραφο του κατέχω, της συναυλίας πὸν δόθηκε ἀπὸ τὴ νεοῖδρυνθεῖσα «Société da musique de Genève» συναυλία ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τὴν Παρασκευὴ 5 Μαΐου 1826. Ψηλὰ μιὰ συμβολικὴ βινιέτα ἀποτελεῖ μιὰ περίεργη μνημειώδη εἰκόνα. Μιὰ θέσις ἑλληνικὴ ἰσχυρὴ ἀμύνεται κατὰ τοῦ ἐχθροῦ πὸν βλέπει νὰ κυματίζει ἡ σημαία του. (εἰκ. ἀρ. 1) Στὸ πρόγραμμα βλέπουμε ἓνα κομμάτι μετὸν τίτλο «ἑλληνικὸ τραγούδι». Λόγια τοῦ Durant, μουσικὴ τοῦ Niedermeyer. Τὸ ἔργο ἴσως ὑπάρχει στὰ χαρτὰ τοῦ μουσικοῦ συλλόγου πὸν προαναφέραμε, μὰ εἶναι γνωστὸ πὸς ὁ Niedermeyer ἦταν ἑλβετὸς ἐκτελεστής καὶ συνθέτης διάσημος. Ἡ σχολὴ Niedermeyer τοῦ Παρισιοῦ ἔβγαλε τοὺς καλύτερους πιανίστες της Γαλλίας καὶ τῶνομα τοῦ ἰδρυτοῦ της εἶναι ἀκόμη γνωστὸ στὸ λαὸ γιὰ μιὰ περίφημη ρομάντσα ἡ Λίμνη πάνω στοὺς στίχους τοῦ Λαμαρτίνου.

Σὺς 31 Μαΐου 1830 ἡ ἐπιτροπὴ της Γενεύης τελίῳνε τὸ ἔργο της. Ἀπευθύνει συγχαρητήρια στοὺς Εὐεργέτες καὶ Φίλους της Ελλάδος, εὐχαριστήρια δίκαια. Ἰδοὺ ἓνα δείγμα πὸν δημοσιεύτηκε στὴν τελευταία ἀναφορὰ της ἐπιτροπῆς.

Φίλοι καὶ εὐεργέται της Ελλάδος.

«Ἄν ἡ Ελλάδα μᾶς χρωστᾷ κάτι γιὰ τὴν ἐνδοξὴν ἐθνεγεσία της ἐμεῖς δὲν χρωστᾷμε τίποτα νὰ της ἀνταποδώσουμε. Μᾶς ἔβαλε στὸ δρόμο νὰ βεβαιώσουμε με πείρα παντοεινῆς θύσης τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐπίδραση πὸν ἡ σταθερὴ καὶ ἀκατάπανστη ἐκφραση γενναίων πόθων, μπορεῖ νὰ ἐπιφέρει στὰ γεγονότα. Μᾶς ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ ξανασφίξουμε τοὺς ἀνθρώπινους καὶ τοὺς συμμαχικοὺς δεσμούςς συντείνοντας σ' ἓνα ἔργο ἀνθρωπισμοῦ, θρησκείας καὶ ἑλευθερίας. Ἡ Ελλάδα τῶρα δὲν μᾶς χρωστᾷ τίποτε !..

Γενεὴν, 31 Μαΐου 1830

Ὁ Γραμματεὺς
MUNIER-ΠΑΣΤΩΡ

Ὁ Πρόεδρος της Ἐπιτροπῆς
G. FAVRE-BERTRAND

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Τελευταία φάνηκαν στην Ιταλία δυο βιβλία για τη Κων(πολι). Το πρώτο του Μπραβέτα (1) πραγματεύεται την Κων(πολι) του 1202 την έκστρατεια του Έρρίκου Δάνδαλου όπου πήγαιναν ο πανίσχυρος Δόγης να συνενώσει τις δυνάμεις του με τους Σταυροφόρους του Ίννοκεντίου 3ου, για να την απελευθερώσει. Λεπτομερής περιγραφή για τη δράση του γέροντα και τυφλού Δόγη που κατάντησε να γίνει θρυλικός-συγκεντρώνει στόλο από τα Έφτάνησα και φεύγει τον Άπριλη από τη Ζάκυνθο έτοιμος ν' αντιπαραταχθεί στην πιο μεγάλη περιπέτεια.

Ήταν ωραία ημέρα ένα πανηγύρι της φύσης χαρούμενο για το μεγάλο γεγονός. Η άπεραντη γαλήνη της θάλασσας ήταν σαν ένα σημάδι που τα στοιχεία δαμαζόντανε στη δύναμη του πανίσχυρου στόλου. Λαμποκοπούσαν στον ήλιο, τα σπαθιά, και οι περικεφαλαίες των πολεμιστών. Ανέβαιναν ψηλά στον ουρανό οι προσεχές και η μουσική από άμετρητες σάλπιγγες.

Ο συγγραφέας του βιβλίου είναι και ποιητής. Δίνει μια ζωντανήν εικόνα στην πρώτη εντύπωση των σταυροφόρων από την βασιλίδα των πόλεων. Την είδαν, μεγάλην, άπεραντη, να χάνεται στον ορίζοντα, την αντίκρισαν με το μάτι εκείνου που βλέπει ένα θησαυρό ανεκτίμητο που σε λίγο πρόκειται να του ανήκει. Συγκίνησι και ένθουσιασμός άφταστος στα στρατεύματα. Οι όχτες του Βοσπόρου έμοιαζαν με άνθισμένα περιβόλια. Πέρα το Σκούταρι ο Γαλατάς μια σειρά από μεγαλόπρεπα παλάτια διαπιστευτήριο αλλάθευτο πως δίκαια είχε τέτοιο τίτλο ή πεντάμορφη Πόλη. Μια διπλή σειρά από τείχη γεμάτα πλήθος τόσο που πιστεύεις πως άλλου δεν υπάρχει πια άλλο και να φωνάζει μ' ένθουσιασμό για τους πολεμιστές.

Το βιβλίο είναι πολύτιμο γιατί έχτος από τις γοητευτικές του περιγραφές μας δίνει και λεπτομερείς πληροφορίες για τα ελληνικά λάφυρα που ο Δανδολός έφερε στη Βενετία για το θησαυρό του άγ. Μάρκου που προέρεται το περισσότερο από κει καθώς και για τα περίφημα αλογα που βρίσκονται στ' άτωμα του και άλλοτες στολίζουν τον Ίππόδρομο του Βυζαντίου (2)

Το δεύτερο βιβλίο είναι για τη σύγχρονη Κων(πολι), την Κων(πολι) του Κεμάλ². Ο συγγραφέας μας υπόσχεται σε προσεχή τόμο τις εντυπώσεις του από την Ελλάδα. Με δυνατή πρωτοτυπία στη σκέψη και με ζωντανές περιγραφές εκφράζει τη λύπη του για την έκτοξευσή της και στρέφεται με νοσταλγία στην Ελλάδα. στον Παρθενώνα στην Ελληνική ζωή.

Ένας νέος συγγραφέας ο Del Re καταπιάστηκε σε κριτικοαναλυτική μελέτη του ν' αποδείξει την επίδραση πώς στον Ντ' Αννούτσιο ή αρχαία Ελλάδα, πηγαί, ειδήσεις ιστορικές μυθολογία, περιβάλλον μόρφωση κλ. Α-ξαφνα λέει πως στο κόρο της Φραντσέσκα, της θυγατέρας του Γιόριο, και της Nave είναι καταφανής η προέλευση του χορού της αρχαίας τραγωδίας. Πώς ο Ίππόλυτος του είναι ποιητική απομίμηση του Εύριπίδη και ο Άλκυών ο Διδύραμβος του Ίκάρου.

M. M.

¹) Ettore Bravetta—Enrico Dandolo—Milano. Edit. Alpes 1929.

²) Borghese—Autunno di Constantinobli—Frat Treves Milano 1929.

³) Raffaele del Ré L'Ellenismo D' Annunziano. Edit. Capelli Bologna 1929.

Σ. Θ. Λάσκαρι, ο Φιλελληνισμός εν Γερμανία κατά την Ελληνικήν Έπανάστασιν.

Ο συνεργάτης μας κ. Σ. Θ. Λάσκαρις έσχεν άφορμήν κατά την μακράν του παρά τη εν Βερολίνο Ελληνική Προσβεία υπηρεσίαν του, να μελετήσει κατά βάθος, επί τη βάσει συγχρόνων πηγών, τα της δράσεως των Γερμανών φιλελλήνων διαρκούντος του Άγώνος. Πόρισμα των μελετών τούτων είναι το ήδη εκδιδόμενον βιβλίον του, μερίμνη του «Συλλόγου προς διάδοσιν ώφελίμων βιβλίων». Ανατρέχων μέχρι του 16ου αιώνος ο κ. Λάσκαρις μας διμ-λεια περί των συμπαθειών ως εκίνησαν τα δεινά των Ελλήνων παρά τοις Γερμανοις θεολόγοις το πρώτον, είτα δε παρά τοις διανοουμένοις, οτινες αποδώσαντες εις τα ελληνικά γράμματα πρωτεύουσαν θέσιν εις την Πανεπιστημιακήν διδασκαλίαν συνέτει εν εις το να στραφή το ενδιαφέρον του κοι-νου από της αρχαίας Ελλάδος και προς την νεωτέραν. Τούθ' όπερ έξηγει και το γεγονός ότι πολλοί λογογράφοι από του 18ου αιώνος και έντευθεν εξέλε-ξαν την σύγχρονον Ελλάδα ως τόπον διαδραματίσεως των έργων των. Έξ άλλου η πολιτική κατάστασις της Γερμανίας την επομένην του Συνεδρίου της Βιέννης και η αντιδραστική πολιτική ην υπό την έμπνευσιν του Μεττερ-νίκου ήκολούθουν αι κυβερνήσεις των διαφόρων κρατών της Γερμανίας, συ-νέτειναν εις το να γίνη ένθουσιωδώς δεκτή η περί της εκρήξεως της Ελληνι-κής Έπανάστασεως είδηση υπό της φιλελευθέρου μερίδος του Γερμανικού λαού.

Ο κ. Λάσκαρις εξετάζει διεξοδικώς την φιλελληνικήν άρθρογραφίαν των Γερμανικών έφθων και τας πολιτικής φύσεως διατριβάς αίτινες είδον τότε το φώς εν Γ. ρμανία με την κατ' αυτών αντίδρασιν των άρχων και της λογοκρισίας κατά τα πρώτα έτη του Άγώνος, μέχρις ου, διά της άναρχήσεως του Λουδοβίκου Α', εις τον θρόνον της Βαυαρίας (1825) ο φιλελληνισμός ει-σέδυσε και εις τας έως τότε υπό άνθελληνικών αισθημάτων έμφορουμένας Γερμανικάς Αύλας. Εις τρόπον ώστε οι διενεργηθέντες μετά την ήρωϊκήν έξοδον του Μεσολογγίου έρανοι εις όλας τας κυριώτερας πόλεις της Γερμα-νίας έστέφθησαν υπό πλήρους επιτυχίας. Επί του σημείου τούτου ο κ. Λά-σκαρις παραθέτει λίαν ενδιαφερούσας στατιστικάς πληροφορίας.

Έν ιδιαίτερον κεφάλαιον του βιβλίου του κ. Λάσκαρι άφιερουται εις τους Γερμανούς έθελοντάς, οτινες ήλθον εις Ελλάδα ίνα συμμετάσχων ενεργώς του Άγώνος. Ο αριθμός των πλησιάζει τους τετρακοσίας εξ ών 121 έφονεύθησαν ή απέθανον εν Ελλάδι.

Το τελευταίον κεφάλαιον άφορά την εκ της Ελληνικής Έπανάστασεως έμπνευσθείσαν Γερμανικήν λογοτεχνίαν, περί της ο κ. Λάσκαρι είχεν ήδη δη-μοσιεύση ειδικήν μελέτην εν τη Ιονίω Ανθολογία.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

(Κρίνονται απ' όσα λαμβάνουμε δυο αντίτυπα)

—Γ. Σωτηρίου.—Η Ελληνική Εκκλησία του άγ. Γεωργίου εν Βενετία. άνατύπωσις εκ του ήμερολογίου της Μεγ. Ελλάδος του 1930. Γ. Σωτηρίου άραβικά λείψανα εν Αθήναις κατά τους Βυζαντινούς χρόνους—άπόσπασμα εκ των πρακτικών της Ακαδημίας Αθηνών 1929.

Μαρ. Π. Αργυροπούλου λογοτεχνικές κρίσεις—οί Σκαρβαίοι και Τερ-ρακότες του Γουπάρη—1929 Τύποις Βάρτσου.

—Σ. Λάσκαρι ο Φιλελληνισμός εν Γερμανία κατά την ελληνικήν Έπανά-στασιν. Αθήνα Βιβλιοπωλείον Σιδέρη 1930.

—Σ. Σιδέρη.—Η πολεμική Φιλολογία Σάμος 1930.
—Αγγέλου Τερζάκη. Διηγήματα. Φθινοπωρινή Συμφωνία εκδ. Άριστ. Μαυρίδης Αθήνα. 1929.

- Val. Piccoli. La donna gentile 1930 Milano.
 — Διον. Καλογεροπούλου.— 'Η πρώτη ἐν Ἑλλάδι ἀναγκαστική κυκλοφορία τοῦ 1848 Ἀθήνα 1930.
 — Γερασ. Σπαταλάς.— ὁ βίος μιᾶς ψυχῆς. ἐκδ. Μαυρίδης Ἀθήνα 1930.
 — Γ. Δημάκου.— Ἀέρα Γῆς Ἀλεξάνδρεια 1930.
 — Γ. Δημάκου.— Παῖλοι Ἀλεξάνδρεια 1929.
 — Ν. Παπαγιωργίου.— Ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους. Διηγήματα ἐκδ. Μαυρίδης Ἀθήνα 1930.
 — Βασίλ. Λαμπρουλέσιου.— Γύρο ἀπὸ τὸ Νέκταρ Ἀθήναι ἔκδοσις Γλαυκᾶς 1929.
 Διτὴ Πατριζίου Ἰακωβίδη.— Οἱ Χαιρετισμοὶ τῆς Ἡλιογέννητης Ἀθήνα Τυπογραφεῖο Ἑστία 1929.
 Κωνστ. Ράδου.— Ὁ Πειρατὴς τῆς Γραμβούσης καὶ ἄλλα διηγήματα τόμ. Α' ἐκδ. Λαμπροπούλου Ἀθήνα 1930.
 — Μανώλη Φωκιανοῦ Φωνὲς στὸ ἄπειρο Ἀθήνα 1930.
 — Θωμά Δαλαπάνου.— Βήματα στὴ γλῶσση 1930.
 — Κ. Ταχύνζη.— Ἡ ἐπιστήμη τῆς Εὐτυχίας. Ἐπιμέλεια Γραμμάτων Ἀλεξάνδρεια 1929.
 — Ζώτου Βουρλέκη.— Ἐξομολόγησις Νευροσθενικοῦ Ἀθήνα 1930.
 Ἡμερολόγιον Ἰθάκης ἔτος τρίτον 1930.— Συνεργασία Μαρ. Μινώτου.— Στὸν Ἰππότη Βιτσέντο Μάντι ὁ Μουστοξύδης. Λαογραφικὰ Τραγοῦδια Ζακύνθου.
 — Περιληπτικὴ ἐκθεσις περὶ τῆς 4ης Διεθνoῦς ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης 1929.
 — Γ. Ε. Μοσχονά.— Ὁ χορὸς τῶν Μουσῶν— τόμος Α' καὶ Β'— Ποιητικὴ συλλογὴ Ἀθήνα 1929 δραχ. 25 ὁ κάθε τόμος.
 — Κώστα Φραγκισμάτου «Σκόρπιες νότες» Ποιητικὴ συλλογὴ Ἀθήνα 1929 δραχμᾶς 25.
 Ε. Δευκαριδίδη.— Ὁρίζοντες μυθιστόρημα Ἀθήναι 1930 ἐκδ. Χαραυγῆ.
 Μ. Καλλοναῖος.— ἀγροτικά 1930 Ἀθήνα.
 Α. Ἀργῆ.— Ἡ ἀρπαγὴ τῆς Εὐρώπης μυθιστόρημα Ἀθήνα 1930.
 — Ἀδ. Παπαδήμα.— Τὸ πνεῦμα τῆς γνώμης 1930 ἐκδ. Ἀρισ. Μαυρίδης
 Σ. Μενάρδου.— Ἐπιγράμματα ἐκδ. Σιδέρης 1930.
 — Βάσου Χανιώτη.— Τὸ βιβλίον τῆς ἀγάπης ἔκδοσις. Μουσικῶν Χρονικῶν 1929.
 — Ἑλλης Λαϊπαδαριδὴ.— ὁ Βουδισμός— Μελέτες φιλοσοφικῆς Καλλέργη 1930.
 — Στὸ «Giornal d'Italia» Φλεβάρης, ἄρθρο τοῦ Bergè γιὰ τὴν Revieu Edimburg ἀπ' ἀφορμὴ τῆς διακοπῆς τῆς ἐκδόσεώς της. Εἶχε ζωὴ 120 χρόνων. Ὁ Φώσκολος μέσα ἐκεῖ δημοσίευσεν τὰ καλύτερα ἔργα του, τὴν πολυκύροτη κριτικὴ τοῦ Δάντη, τὴν ἱστορίαν τῆς Πάργας κτλ. κτλ. Στὴν Κέρκυρα Μάρτης, ἀπόσπασμα τῆς διαλέξεως τῆς κ. Εἰρ. Δεντρινου γιὰ τὸ *φιλί στη Δημοτικὴ μας ποίηση* ...

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Ἀπὸ τὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη τοῦ «Νουμά», τ' ἀφιερωμένο στὸν ἰδρυτὴ του Ταγκόπουλο, ξεχωρίζουμε τὴ συνεργασίαν Ρήγα Γκόλφη, Κώστα Παρορίτη, Φιλήντα κτλ. κτλ.
 Στὸ τεῦχος Ἀπριλίου τοῦ Νουμά : Λυρικὲς σάτυρες Γ. Ζερβου καὶ μελέτη τοῦ Κ. Μιχαηλίδη γιὰ τὸν Ἑφταλιώτη.
 — Τὸ τεῦχος τῆς «Προῆς» (Μάρτ.-Ἀπριλίου) ἐξαιρετικὰ πλούσιο σὲ περιεχόμενα. Εἶναι ἐξ' ὁλοκλήρου ἀφιερωμένο εἰς τὴν ἑκατονταετηρίδα τοῦ Ρωμαντισμοῦ. Ὑπάρχουν ὠραιότατοι χαρακτηρισμοὶ τοῦ Κ. Παλαμά, Μ. Μα-

- λακάση, Στ. Δάφνη, Η. Βουτιεριδὴ καὶ Δ. Λαυράγκα. Ἄρθρα τῶν Τ. Ἀγγα καὶ Κ. Παράσχου γιὰ τοὺς Νοβάλις καὶ Μπωντλαίρ, Ἱστορικὲς μελέτες τῶν Ρ. Μπαρλά, Α. Τερεζάκη, Κ. Δαρρίγου, Κ. Παπαδάκη. Χειρόγραφα τῆς ρομαντικῆς ἐποχῆς. Ἐπαινοῦμε τὴν προσπάθειαν τῆς «ΠΙΝΟΗΣ» γιὰ τὴν ὠραία τῆς σκέψη.
 — Οἱ «Πρωτοπόροι» ἀξιόλογο σ' ἐμφάνισιν καὶ σὲ ὕλη τὰ δυὸ πρῶτα τεύχη τοῦ νέου περιοδικοῦ τοῦ Π. Πικροῦ οἱ «Πρωτοπόροι». Στὸ πρῶτο διήγημα τῆς Γ. Καζαντζάκη, μελέτη τοῦ Κορδάτου ὁ δημοτικισμὸς στὰ Ἑφτάνησα, ποιήματα Βάρναλη, Χανιώτη, Ἀνθία. Στὸ β' μελέτη τοῦ Πικροῦ, ὁ Ρωμαντισμὸς καὶ τὸ κοινωνικὸν του περιεχόμενο, γλωσσολογικὰ τοῦ Φιλήντα, πλουσία καλλιτεχνικὴ καὶ φιλολογικὴ κίνησις.
 — «Νέα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα» ἐκλεχτὴ ἡ συνεργασία τοῦ τεύχους Μαρτίου. τοῦ ἀφιερωμένου στὴν ἑκατονταετηρίδα μας. Ἄρθρα τῶν κ. κ. Ν. Βέη. Τὰ φιλελληνικὰ σωματεῖα κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν. Κ. Ράδου, σημειώσεις περὶ τοῦ Εὐνάρ, Βλαχογιάννη : ἀνέκδοτα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος κτλ.
 — Στὴν «Ν. Ἑστία» 1η Ἀπριλίου. Ὁμηρὸς ποίημα Μιχ. Ἀργυροπούλου, ἀπόσπασμα τῆς μελέτης τοῦ Mirambel, Μάνη καὶ Μανιάτες κατὰ μετὰ φρασιν Μιχ. Στασινοπούλου. μελέτη τοῦ Γ. Σπαταλά γιὰ τὴν ὁδὴ τῆς πρώτης λειτουργίας τοῦ Σολωμοῦ κτλ.
 — «Νέοι Ἀνδρωποῖ» Στὸ πρῶτο φύλλο τοῦ νέου τούτου περιοδικοῦ μελέτη γιὰ τὸν Πούσκιν τοῦ Λουνατσάρσκυ.
 Στὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη. Ρωμαντισμός, μελέτη τοῦ Habaru.
 — «Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις» Στὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη κριτικὲς μελέτες γιὰ τὴν Πολυδούρη καὶ τὸν Καρυωτάκη ἀπὸ τὸ Χονδρογιάννη. Δρακόπουλο, Καραντώνη.
 — Μουσικὰ Χρονικά. Στὸ τεῦχος Γενάρη ἄρθρο τοῦ Λαυράγκα γιὰ τὰ ἔθνη καὶ δημόδη ἄσματα, προσωπικὲς ἀναμνήσεις τοῦ Μπούρλου ἀπὸ τὴ συνάντησίν του μετὰ τὴν Wanda LandoWska καὶ ἀφθονὴ σχετικὴ ὕλη.
 — «Κρητικά». Μετ' ἐξωριστὴν ἐπιμέλεια φροντισμένο τὸ τελευταῖον τεῦχος περιέχει μέσα σ' ἄλλα ὅλη ἀξιόλογον τοῦ Χατζηδάκη γλωσσολογικά, Γωμαδάκη, συμβολὴ εἰς τὰς τοπωνυμίας τοῦ Σελίνου, Φουρναράκη, Ἐλισάβετ Κονταξάκη. Ἀγλ. Κυρμιζάνη λαογραφικά κτλ.
 — «Ἐρυνδρὸς Σταυρὸς τῆς Νεότητος». Στὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη μετ' εὐκαιρίαν τῆς ἑκατονταετηρίδας ὠραία ἐγχρωμὴ εἰκόνα στὸ ἐξώφυλλο, καὶ ὕλη σχετικὴ τῶν Σκίπη, Κοκκίνου κτλ.
 — Στὴν «Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη» τοῦ Γενάρη ἐν' ἀνέκδοτο σονέττο τοῦ Ντίνου Θεοτόκη.
 — Στὸ τεῦχος Γενάρη τῆς «Ἑθνικῆς Ἐπιθεωρήσεως τῆς Ἑλλάδος» ἀνέκδοτο διήγημα τοῦ Παπαδιαμάντη. Ἀγάπη στὸν γκρεμό.
 — Στὴν «Πρωτοπορία» (Φλεβάρης) τὸ μονόπρακτο δράμα τοῦ Γιοφίλλη Φεϊτχ. Ἀπὸ τὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη ἀρχίζει πλατεῖα συζήτηση γιὰ τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο.
 Στὸ τεῦχος Ἀπριλίου ἐνδιαφέροντα ἐπισκόπησις τῆς φιλολογικῆς καὶ θεατρικῆς μας ζωῆς τῆς ἑκατονταετηρίδας τοῦ Γιοφίλλη καὶ Βάλα, Ἡ νεράιδα, ἀνέκδοτο τοῦ Ψυχάρη, ἐπισκόπησις τῆς Μ. Μινώτου γιὰ τὴν πνευματικὴν ἰταλικὴν παραγωγὴν τῆς περασμένης χρονιάς.
 — Στὴν «Ἠχώ» τῆς Κεφαλληνίας δημοσιεύεται μετ' συνέχεια μελέτη τοῦ Ἀνδρ. Καλογερά γιὰ τὴν Σάτυρα στὴν Κεφαλληνία.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- Στὸ «Messenger d'Athènes» σειρά ἄρθρων τοῦ Θεοδ. Βελιανίτη μετ' εὐκαιρίαν τῆς ἑκατονταετηρίδας τῆς Ἀνεξαρτησίας, σχετικῶς μετὰ τὴν συμβολὴν τῶν Ἑφτάνησων. Σημειώνουμε : Les Philiki dans les Ioniennes, un aventurier Anglais a Zante κτλ. Πολὺ ὠραῖο ἐπίσης τὸ πατηγυρικὸ γιὰ τὴν ἑκατονταετηρίδα τεύχος.

- Στην «Πρόδο» (Πατρών) συνέντευξη της κ. Μ. Μινώτου για την πνευματική κίνηση της Ζακύνθου άρθρα της ίδιας: "Ένα φιλολογικό σκάνδαλο στην Ίταλία. Σύγχρονες ελληνίστριες κτλ.
- Στην «Ελευθερία» Κερκύρας σειρά άρθρων του Γερουσιαστού Μυλωνά για το ζήτημα της αστυφιλίας.
- Στην «Εφημερίδα των Ελληνίδων» Φλεβάρης συνέντευξις της κ. Μ. Μινώτου για το ζήτημα της γυναικείας ψήφου.
- Στην εφημερίδα «Εστία» Φλεβάρης επιστολή της κ. Μ. Μινώτου για το ζήτημα της Πάργας και το Φώσκολο σ' απάντηση άλλης του Κ. Καιροφύλα.
- Στην «Εφτάνησο» Απρίλης μελετή με συνέχεια του ζωγράφου Δημ. Πελεκάση για τα Χριστιανικά μνημεία Ζακύνθου.
- Στο «Τηλέγραφο Πατρών» Ιανουάριος σημείωμα για την Εφτάνησο υπό την ένετική κατοχή. Επίσης ανέκδοτα ιστορικά έγγραφα από την πολεμική δράση του Ιωάν. Παπαδιαμαντοπούλου.
- Στην «Τριγωνίδα» Μεσολογγίου, διάλεξις του Δημάδη για το έργο το ποιητή Χατζοπούλου.
- Στον «Κήρυκα» της Νέας Υόρκης (Φλεβάρης) νεοελληνική θεατρική ζωή του Άλκη Θρύλου, άρθρο της Αύρ. Θεοδωροπούλου «Πώς πήραμε τη δημοτική ψήφο».

Ο ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΡ. Ν. ΜΑΥΡΙΔΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΤΗΝ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΝΕΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ

1920·1930

(ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗ)

Θα περιλαμβάνει :
Τους κυριώτερους νέους ποιητές που φάνηκαν κ' έδρασαν μέσα στο διάστημα της τελευταίας δεκαετίας με την φωτογραφία τους και με βιογραφικά και βιβλιογραφικά σημειώματα.

Κ. Άλέπης, Α. Άλεξίου Φ. Άνατολέας, Τ. Άνθιας, Μ. Βαϊάνος, Φ. Βατίδης, Ο. Βατίδου, Α. Βεάκης, Α. Γαλανάκη, Γ. Γρηγόρης, Κ. Δαρρίγος, Γ. Δελής Η. Δελφός, Γ. Δημάκος, Κ. Δρακόπουλος, Π. Δρουσιώτης, Κ. Έμμανουήλ, Π. Έράτης, Σ. Ζαρκιάς, Ι. Ζερβός, Μ. Ζώτος, Γ. Θεοχάρης, Ι. Θεοδωρίδης, Λιλή Ίακωβίδη, Μ. Κανελλής, Γ. Κανελλόπουλος, Σ. Καμηλλέρης, Κ. Κουκής, Φ. Κατσιπής, Μ. Καλλοναίος, Γ. Κασόλας, Κ. Καρυωτάκης, Σ. Καραϊσκάκη, Π. Κριναίος, Κ. Κοφινιώτης, Ί. Καφαμπέλης, Ι. Κοτζιούλας, Μ. Κυριακίδης, Α. Λοΐζος, Ο. Λάσκος, Θ. Λαλαπάνας, Α. Μαγγανάρης, Α. Μαυρίδης, Σ. Μαυροειδής, Ί. Μοσχονάς, Ρ. Μπούμη, Β. Μεσολογγίτης, Δ. Μοάσσου, Σ. Μπολέτσος, Γ. Μαλτέζος, Δ. Οικονομίδης, Ί. Παναγιωτόπουλος, Σ. Παναγιωτόπουλος, Μ. Παπανικολάου, Μ. Πετρίδης, Μ. Πολυδούρη, Ν. Προεστόπουλος, Π. Πρεβελάκης, Κ. Παπαδάκης, Α. Ραζέλος, Αίμ. Ριάδης, Ί. Σίδερης, Μ. Στασινόπουλος, Θ. Σκουρλής, Ρ. Σεγκοπούλου, Γ. Σταμπολής, Μ. Σκουλούδης, Γ. Σταυρόπουλος, Γ. Τσουκαλάς, Ί. Χονδρογιάννης, Δ. Χρονόπουλος, Β. Χανιώτης, Π. Ψαλτήρας, Κ. Θρακιώτης, Α. Μεντζελίδης, Κ. Κουράκος, Θρ. Σταυράκης κ. λ. π.

Όλοι οι παραπάνω παρακαλούνται να στείλουν στα γραφεία μας (ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗ 4) από ένα αντίγραφο φωτογραφίας τους συνοδευμένο από 50 δρχ. για να γίνουν τα κλισέ όλα όμοιόμορφα σε μια παραγγελία. Αυτόι που δε θα στείλουν φωτογραφία θα μείνουν δίχως πορτραίτο.

Η "ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ", ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Ο ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΡ. Ν. ΜΑΥΡΙΔΗ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ
ΤΗΝ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΝΕΩΝ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΩΝ

ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ
1920 - 1930

(ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΓΑΛΑΤ. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ)

Θὰ περιλαμβάνει :
Τοὺς κυριώτερους νέους διηγηματογράφους ποὺ φάνηκαν
κ' ἔδρασαν μέσα στὸ διάστημα τῆς τελευταίας δεκαετίας
μὲ τὸ σκίτσο τοὺς καὶ μὲ βιογραφικὰ καὶ βιβλιογραφικὰ
σημειώματα.

Τεῦχος 'Ανθίας, Γεώργ. Βαλταδῶρος, 'Ηλ. Βενέζης, 'Αλ. Βεϊνό-
γλου, Μ. Βισάνθης, Γερ. Γρηγόρης, Βάσ. Δασκαλάκης, 'Ελλη Δασκα-
λάκη, Κ. Δαρρίτος, Σ. Δούκας, Γ. Ζάρκος, Α. Ζεδῆς, Η. Ζιώγας, Κόντογλου
Ν. Κατηφόρης, Μαρία Κλωνάρη, Γ. Λουκόπουλος, 'Αριστ. Μαβρίδης, Β. Με-
σολογγίτης, Μαριέτ. Μινώτου, Σ. Μυριβήλης, Μελῆς Νικολαΐδης, Ντόλης
Νίκδας, Ναπολ. Παπαγιωργίου, Θαλῆς Προδρόμου, Σ. Ράφτης, Ν. Σαρά-
βας, Γ. Σκαρίμπας, 'Αγγ. Τερζάκης, Σ. Τσακίρης, Α. Τροπαϊάτης, Δανά-
λης, Λιλίνα Νάκου, Ι. Θεοδωρίδης. κ. ἄ.

"Ολοὶ οἱ παραπάνω παρακαλοῦνται νὰ στείλουν στὰ
γραφεῖα μας (ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗ 4) ἀπὸ ἕνα σκίτσο τοὺς
συνοδευόμενο ἀπὸ 20 δρχ. γιὰ νὰ γίνουν τὰ κλισέ δλα ὁ-
μοιόμορφα σὲ μιὰ παραγγελία. Αὐτοὶ ποὺ δὲ θὰ στείλουν
θὰ μείνουν δίχως σκίτσο.

Η "ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ,, ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ